

Alkmaar groeit, zorgt en doet mee

Visies Jeugdhulp, Wmo en Participatie

Alkmaar, 12 september 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Leeswijzer	6
Algemene inleiding op de drie visies	7
Bijlage 1	14
Hoofdstuk 1: Visie Jeugdhulp	19
Hoofdstuk 2: Visie Wmo	47
Hoofdstuk 3: Visie Participatie	71

Voorwoord

Door de visie op Jeugdhulp, Wmo en Participatie te presenteren in één document, willen we een eerste belangrijke stap zetten naar meer samenhang in het Sociaal Domein. Als uitgangspunt voor de drie visies hebben we de CBS cijfers gehanteerd, maar de grootstedelijke ontwikkeling vraagt een herijking van deze cijfers. We hebben voorafgaand aan de opzet van de visies belangrijke input opgehaald met gemeenteraadsleden en maatschappelijke partners uit de drie maatschappelijke velden. De inbreng van inwoners, vrijwilligers, cliëntorganisaties en gemeenteraadsleden was altijd constructief en ondersteunend. Daarom beschouwen we de totstandkoming van de drie nieuwe visies ook als een gezamenlijk resultaat.

Jeugdhulp

Sinds de invoering van de Jeugdwet op 1 januari 2015 was Alkmaar aan zet om de jeugdhulp verder te verbeteren. Vooral als het gaat om meer ruimte voor professionals, maatwerk en demedicalisering zijn er belangrijke stappen gezet. De eerste landelijke evaluatie van de Jeugdwet uit 2018 laat echter zien dat de transformatie naar een effectiever jeugdstelsel nog niet helemaal rond is. Er is meer tijd nodig om de doelen van de Jeugdwet te bereiken. Dat is ook het beeld in Alkmaar. In de eerste jaren na de transitie hebben we ingezet op 'de beweging': jeugdhulp zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig. Die beweging zetten we door. Met deze visie geven we hieraan een nieuwe impuls.

Wmo

Door de demografische ontwikkelingen hebben we in de gemeente Alkmaar in de komende decennia twee keer zoveel mensen met dementie. Ook de vraag naar vervoer, hulpmiddelen en begeleiding van mantelzorgers zal toenemen. De tendens van het rijk om decentralisatie op tal van terreinen voort te zetten zorgt ervoor dat de rol van de centrumgemeente zal veranderen. Ook dat vraagt om voorbereiding en eventuele aanpassing van het gemeentelijk beleid. En dit zijn nog maar enkele

veranderingen die zich aandienen. We maken de zorg zoveel mogelijk toekomstbestendig: door in te zetten op een betere samenwerking in de zorgketens, door samen te innoveren in de zorgketen, en door processen, systemen en financiële verrekeningen te vereenvoudigen..

Participatie

Het doel van de visie op Participatie is om alle Alkmaarse inwoners mee te laten doen aan onze samenleving. Het liefst via werk, maar als dat (nog) niet lukt dan via andere vormen van participatie zoals vrijwilligerswerk.

We willen de mogelijkheden optimaliseren om onze inwoners naar vermogen perspectief te bieden. Op deze manier maken zij dan deel uit van de samenleving.

In de visie zijn preventie en integraliteit sleutelwoorden voor succes. Concreet bedoelen we bijvoorbeeld onderwijs dat goed aansluit bij de vraag uit de arbeidsmarkt, en de mogelijkheid voor iedereen tot een leven lang ontwikkelen op hun eigen niveau. Dit zorgt ervoor dat onze inwoners aan het arbeidsproces blijven deelnemen en daardoor weerbaar zijn.

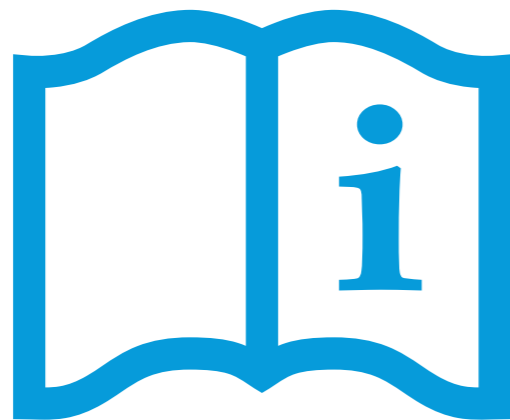
De belangrijkste vraag in onze benadering is: wat willen en kunnen inwoners bereiken en hoe kunnen wij daarin ondersteunen?

Voor de bijdrage aan de totstandkoming van 'Alkmaar groeit, zorgt en doet mee' willen wij nogmaals alle betrokkenen van harte bedanken.

Elly Konijn, wethouder Jeugd en Jeugdhulp

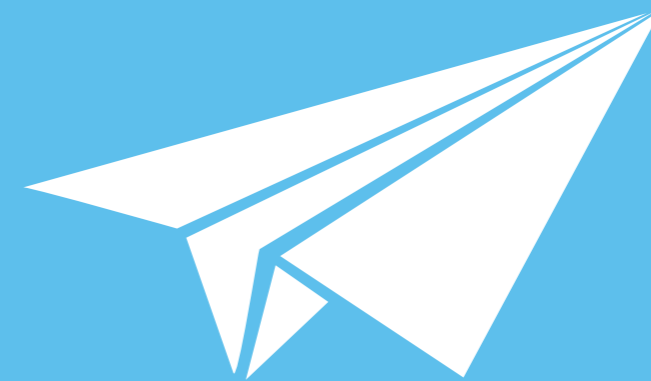
Marcel van Zon, wethouder Wmo

Paul Verbruggen, wethouder Participatiewet

Leeswijzer

De opbouw van dit document is als volgt. Na een algemene inleiding op de drie visies wordt in het eerste hoofdstuk de visie op Jeugdhulp beschreven. In het tweede hoofdstuk staat de visie op Wmo centraal. In het laatste hoofdstuk wordt de visie op Participatie belicht.

Algemene inleiding op de drie visies

Visie

In Alkmaar worden alle inwoners zoveel mogelijk in staat gesteld om mee te doen in de samenleving. In het coalitieakkoord 2018-2022 staan veel acties en ambities die zijn gericht op dit 'meedoen'.

Zo is er een goed, divers en passend onderwijsaanbod dat goed aansluit op de toekomst voor al onze kinderen, maar óók voor alle volwassenen die dit nog nodig hebben.

Volwassen en oudere inwoners worden in staat gesteld zoveel mogelijk zelfredzaam te zijn. Zij kunnen, ondanks eventuele fysieke of geestelijke belemmeringen, lang zelfstandig blijven wonen en meedoen in de samenleving. Voor kwetsbare inwoners is er hulp en bescherming.

Kinderen groeien op in een veilige en gezonde omgeving. Gezinnen die hulp nodig hebben bij de opvoeding krijgen ondersteuning.

Werk hebben is de beste manier om deel te kunnen nemen aan de samenleving. Daar zetten we dus sterk op in. Waar dat niet lukt, richten we ons op andere (betaalde of onbetaalde) manieren om mensen te laten participeren. Als mensen niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien, is ondersteuning mogelijk zodat zij deel kunnen blijven nemen aan het maatschappelijk leven.

Alkmaar staat nu en in de toekomst voor een inclusieve samenleving waarin iedereen erbij hoort. Alle Alkmaarders zijn anders, niemand is hetzelfde. In Alkmaar mag je zijn wie je bent en iedereen doet, ondanks de verschillen, volwaardig mee.

Van kaderstelling naar uitvoering

Met de drie visies 'in één jasje' willen we aangeven dat de integrale benadering in het sociaal domein een nieuwe fase ingaat: op weg naar meer samenhang. Deze samenhang is vooral zichtbaar bij thema's die in meerdere domeinen spelen. Allerlei (landelijke) trends en ontwikkelingen manifesteren zich op meerdere terreinen, zoals de toenemende digitalisering.

Naast de nieuwe visies op Jeugdhulp, Wmo en Participatie hebben we in Alkmaar een Onderwijsagenda en een Diversiteitsagenda. De ontwikkelingen binnen deze kaders zien we in samenhang met elkaar.

De ambities van het college zijn concreet gemaakt aan de hand van speerpunten. Welke dat zijn, wordt vooral bepaald door onder meer:

- Het collegeprogramma 'Alkmaar aan zet'
- Landelijke trends
- Lokale trends/ontwikkelingen

De beschrijving van de speerpunten is compact; de uitwerking komt later dit jaar in het uitvoeringsplan, dat de raad uiterlijk in het vierde kwartaal 2019 ter kennisname ontvangt.

Verordening

De verordeningen voor Wmo en Jeugdhulp worden halverwege het derde kwartaal 2019 aangepast en ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. In de verordening Wmo wordt ondermeer de invoering van het abonnementstarief in de Wmo verwerkt, maar ook de nieuwe inkoop van begeleiding, beschermd wonen, beschermd thuis en hulpmiddelen. We zullen de pgb-voorwaarden voor beschermd wonen en beschermd thuis aanscherpen. De verordening Jeugdhulp wordt op meerdere onderdelen uitgebreid en aangepast en voldoet daarmee aan de wettelijke voorschriften vanuit de Jeugdwet en komt meer overeen met de dagelijkse praktijk. Zo worden onder andere de toegang tot de jeugdhulp via de gemeente, het afwegingskader voor een individuele voorziening, de hoogte van de pgb-tarieven en fraudepreventie en controle beschreven

in de nieuwe verordening. De samenhang tussen de visies nemen we zoveel mogelijk mee in de nieuwe verordeningen.

Sturing en Verantwoording

Sturing en informering van de raad over de uitvoering van de visies vindt plaats door:

- De kwartaalmonitor, die een goed zicht geeft op de uitvoering van de visies;
- De jaarlijkse voortgangsrapportage;
- Het Jaarlijkse uitvoeringsprogramma, dat is opgenomen in de Programmabegroting.

Als het gaat om de speerpunten organiseren we bijeenkomsten met de uitvoerende organisaties. De visies worden, als dat wenselijk is, periodiek bijgesteld. Mochten er landelijke (beleids)wijzigingen zijn, dan kunnen die leiden tot aanpassing van het kader.

Impactvolle trends en ontwikkelingen

In mei 2018 hebben we met een onderzoeksbureau gekeken naar de trends en ontwikkelingen voor de komende vijf tot twintig jaar, zowel landelijk als in Alkmaar. In deze trends en ontwikkelingen zijn niet de gevolgen verwerkt van de Kanaalovervisie, waarbij er een groei van het aantal inwoners met 30.000 mogelijk is.

Belangrijke trends/ontwikkelingen:

- De **vergrijzing** neemt toe, verdubbeling van aantal mensen met **dementie** in 2040;
- Het **aandeel jongvolwassenen** neemt (vooral in de kernen) licht af;
- Toename van aantal **eenpersoonshuishoudens** en **eenoudergezinnen**;
- Een tweedeling en verschillen in **gezondheid** en **vitaliteit** van inwoners;
- Een veranderende arbeidsmarkt en **digitalisering/**

- **robotisering** van werkzaamheden;
- Hogere **eenzaamheid** onder alle leeftijdsgroepen.

De bijlage 1, 'Alkmaar in één oogopslag', geeft trends en ontwikkelingen weer. In de drie visies zijn bepaalde trends vertaald naar nieuwe opgaven en speerpunten.

Integrale thema's

Integraal werken

Bij haar gebiedsgerichte benadering kiest Alkmaar voor aparte teams WMO, Jeugd en Participatie, met daarbij een integraal casusoverleg. De praktijk leert dat het grote merendeel van de casussen slechts één domein raakt. Daarvoor is specialisatie vereist. Inwoners met problemen op de grensvlakken van de domeinen of op alle domeinen worden integraal geholpen door een integraal casusoverleg met specialisten uit alle drie de domeinen.

De Jeugd & Gezinscoaches en de Wmo-klantmanagers werken op gebiedsniveau. Een Wmo-klantmanager en Jeugd & Gezinscoach uit ieder gebied is afgevaardigd in een integraal casusoverleg. Hierin zijn ook medewerkers van Halte Werk en onderwijs vertegenwoordigd.

In deze integraal casusoverleg vindt hoofdzakelijk overleg plaats over complexe/integrale casussen. Deze casuïstiekbespreking heeft twee doelen:

1. Integraal werken in de praktijk te stimuleren en hiermee ervaring op te doen;
2. Oplossingen zoeken, zo nodig onorthodox, bij complexe problematiek (vaak domeinoverstijgend).

Uitgangspunt voor deze werkwijze is dat we de vragen van inwoners daarmee zo integraal mogelijk kunnen benaderen en oppakken. Naast deze werkwijze zijn er (beleidsmatige) vraagstukken die op de drie (sub)domeinen liggen en eveneens een meer integrale benadering vragen.

Integrale thema's

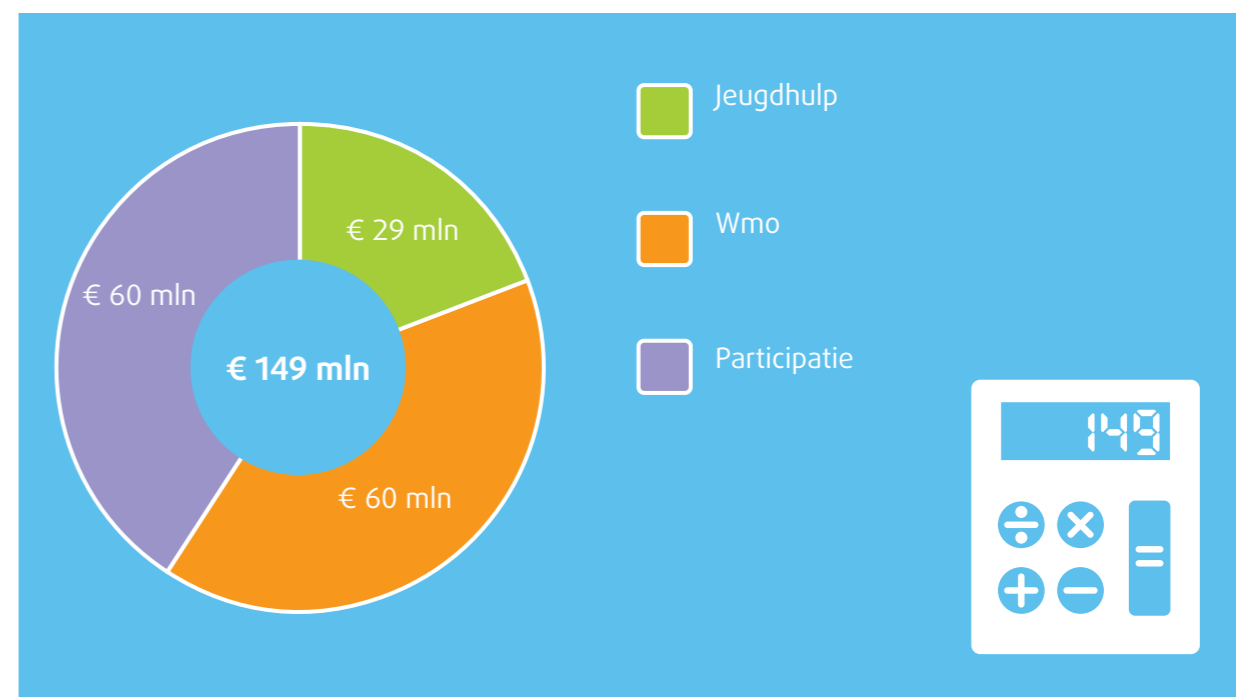
Thema	Achtergrond	Speerpunten
Versterken integrale benadering Sociaal domein	Een integrale benadering zorgt ervoor dat we onze inwoners beter, sneller en tegen lagere kosten kunnen helpen. Dat geldt vooral voor gezinnen met meervoudige problemen (begeleiding, zorg, jeugdhulp, uitkering, schulden, etc.).	Analyse van 10 complexe casussen met een divers samengesteld team (Wmo, Halte Werk en Jeugd) gericht op het verbeteren van de huidige aanpak. Afhankelijk van de analyse bepalen we of aanpassing in de werkwijze en/of werkprocessen nodig is.
De Woonzorgopgave	Op 25 januari 2018 heeft de gemeenteraad de Woonzorgopgave 2018-2023 vastgesteld. De belangrijkste thema's hierin zijn Beschermd wonen, Maatschappelijke opvang en Jongeren tussen 17- 23 jaar. Ook is er in de nota aandacht voor de doelgroep ouderen.	In de Woonzorgopgave werken we aan de volgende speerpunten/doelstellingen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Voorkomen dat nieuwe cliënten(groepen) onnodig worden opgenomen in een intramuraal voorziening; 2. Voldoende en passende woonvoorzieningen realiseren voor cliënten die (begeleid) zelfstandig kunnen gaan wonen; 3. Voldoende 'passende' woningen om (langer) zelfstandig wonen mogelijk te maken. In het laatste kwartaal van 2019 wordt een evaluatie van de verschillende acties opgesteld. 4. Voorbereiden van een verdere decentralisatie van de Wmo.
Diversiteitsagenda	In Alkmaar is ruimte voor verschil. Iedereen kan zichzelf zijn en op die basis vrij, veilig en volwaardig meedoen, ongeacht leeftijd, huidskleur, afkomst, geloof, gender, seksuele oriëntatie, en/of beperking. Discriminatie accepteren we niet. De diversiteitsagenda heeft vier speerpunten: onderwijs, arbeidsmarkt, sport, buurt.	In de Diversiteitsagenda werken we aan de volgende speerpunten/doelstellingen. <ol style="list-style-type: none"> 1. Onderwijs Met het Alkmaarse onderwijs maken we afspraken over blijvende aandacht voor diversiteit en inclusie. 2. Arbeidsmarkt Met Alkmaarse werkgevers maken we afspraken over aandacht voor diversiteit en inclusie in het personeelsbeleid. De gemeente Alkmaar geeft het goede voorbeeld. 3. Sport Met sportverenigingen maken we afspraken over de omgang met verschillen en hoe het voor Alkmaarders met verschillende identiteiten en achtergronden aantrekkelijker is te maken om samen te sporten. 4. Buurt Met de buurtondernemingen werken we aan een programmering waarin meer aandacht is voor activiteiten in het kader van diversiteit en inclusie.
Jeugdigen in de leeftijd 16-27 (Rond 18)	Voor de wet is de stap van 18- naar 18+ een overgang van jeugd naar volwassenheid. Deze stap gaat gepaard met plots meer verantwoordelijkheden, meer vrijheden, meer plichten en voor sommigen ook de overgang van jeugdhulp naar volwassenenzorg. Die stappen gaan, zeker voor kwetsbare jongeren, niet altijd zo vanzelf en zo ineens. Alkmaar helpt hen met een betere aanloop en een zachtere landing.	Voor een betere aanloop voor de sprong van 18- naar 18+ en voor een zachtere landing, stelt Alkmaar de volgende speerpunten. <ol style="list-style-type: none"> 1. Alle jeugdigen van 16 voor wie het waarschijnlijk is dat ze nog een vorm van hulpverlening krijgen na hun 18^e, maken met hun hulpverlener een perspectiefplan over o.a. zorg, werk/school/dagbesteding en financiën. 2. Voor jeugdigen in een jeugdhulptraject is beëindiging op de 18^e verjaardag niet vanzelfsprekend. Als het gewenst, effectiever en/of efficiënter is, kan een traject worden verlengd tot maximaal het 23ste jaar. 3. In de Wmo ontwikkelen we pilots voor jongen die nog lichte ondersteuning nodig hebben en niet meer thuis kunnen wonen (kamertraining).

Thema	Achtergrond	Speerpunten
Armoede	Inwoners die in armoede leven, lopen grotere risico's en worden belemmerd in hun (talent)ontwikkeling en gezondheid. Eerder signaleren en interveniëren, er meer 'op af gaan', vraagt om een samenhangende aanpak op de domeinen van de Wmo, Jeugdhulp, Onderwijs en Participatie.	Verder verbeteren kwaliteit dienstverlening: <ol style="list-style-type: none"> 1. Doorontwikkelen innovatieve projecten en praktijken die gericht zijn op inwoners met schulden, in het bijzonder jongeren en gezinnen met minderjarige kinderen; 2. Het bereik vergroten van onzichtbare en werkende mensen in armoede; 3. Publiek-private samenwerking versterken om armoede tegen te gaan; Preventie op maat <ol style="list-style-type: none"> 4. Financiële educatie voor jongeren op scholen; 5. Tijdig signaleren en voorkomen van armoede en schulden; Ontwikkelen nieuw armoedebeleid <ol style="list-style-type: none"> 6. Synchroniseren van beleidsuitvoering in het gemeentelijk domein om ongewenste effecten te voorkomen.
Versterken gebiedsgerichte benadering	Het gebiedsgericht werken is gericht op 'schoon, heel en veilig', op een integrale aanpak met alle ketenpartners. Als er sprake is van individuele problematiek, verwijzen we door naar het reguliere aanbod (denk aan Centrum voor Jeugd en Gezin, Wmo-loket, Jeugd- en gezinscoaches, etc.)	Elk gebied krijgt gefaseerd een gebiedsteam, bestaande uit een wijkregisseur/gebiedsconsulent, wijkagent, ('outreaching') jongerenwerk, handhaving en woonconsulenten. Het jongerenwerk wordt ingezet voor de preventie van eventuele overlast, laagdrempelige ondersteuning van jongeren en zo nodig doorverwijzing naar het reguliere ondersteuningsaanbod.
Inzet van ervaringsdeskundigen	Ervaringsdeskundigen kunnen van toegevoegde waarde zijn bij de ontwikkeling en aanscherping van beleid; ook kunnen zij een aanvulling zijn op professionals bij het bereiken van anderen. Ook in de hulpverlening zijn er positieve ervaringen met de inzet van ervaringsdeskundigen. Hun kennis en ervaring draagt ertoe bij dat hulpverlening effectiever kan zijn. Alkmaar zoekt naar nieuwe manieren om hun ervaring in te zetten.	Ervaringsdeskundigen kunnen zowel beleid als hulpverlening op unieke wijze verrijken. Alkmaar <ol style="list-style-type: none"> 1. Verkent hoe de deskundigheid en ervaringen van 'ervaringsdeskundigen' meer ingezet kunnen worden in het sociaal domein, uitgaande van de bestaande middelen; 2. Organiseert platforms waarop ervaringsdeskundigen ideeën en problemen kunnen agenderen om sociaal beleid te verbeteren; 3. Toetst sociaal beleid bij ervaringsdeskundigen; 4. Maakt gebruik van de ervaringsdeskundigen bij voorlichting binnen het sociaal domein.
Innovatie onafhankelijke cliëntondersteuning	Cliëntondersteuning helpt inwoners passende zorg en voorzieningen te regelen. Cliëntondersteuning is van toepassing op de Wmo, de Jeugdwet, Passend onderwijs en Participatie.	Alkmaar is (landelijk) geselecteerd als een van de nieuwe Koplopers Cliëntondersteuning. Als aanvulling op het bestaande aanbod stimuleren we nieuwe initiatieven zodat er voor alle mensen een plek dichtbij is waar zij met hun (zorg)vragen terecht kunnen. Met de innovatie zetten we ook meer in op specifieke thema's en doelgroepen: <ul style="list-style-type: none"> • Inwoners met schulden; • De overgang van Wmo naar Wlz (Wet langdurige zorg); • Dak- en thuislozen; • Op het snijvlak van jeugd en onderwijs (passend onderwijs).

Thema	Achtergrond	Speerpunten
Lokale agenda voor inclusie (toegankelijkheid)	Door de ondertekening van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, is elke gemeente verplicht om een lokaal inclusiebeleid te ontwikkelen. Inclusie houdt in dat elk individu als volwaardig wordt gezien en dat de omgeving zo is ingericht dat hij of zij ook volwaardig kan deelnemen aan de maatschappij. Hierbij werken we intensief samen met o.a. de Wmo-raad.	Door een lokale Actieagenda koppelen we diverse initiatieven en projecten aan elkaar. Speerpunten: <ul style="list-style-type: none"> Raadpleging achterban Wmo-raad (inventarisatie en prioritering); Inventarisatie toegankelijkheid eigen vastgoed gemeente Alkmaar, inclusief plan van aanpak (prioritering) voor gewenste aanpassingen; Voorstel: Alkmaarse norm aanvullend op het Bouwbesluit, waardoor alle bouwvergunningen kunnen worden getoetst aan het VN-verdrag; Plan voor verbetering van toegang tot gemeentelijke informatie. Dit geldt voor de website, de telefonische bereikbaarheid, de correspondentie met Wmo-gebruikers en de toegankelijkheid van het stadskantoor. Hiervoor werken we samen met ervaringsdeskundigen.
Inburgeringswet	Doel van de inburgering is duurzame integratie en participatie van de asiel- of gezinsmigranten. Om het uitgangspunt 'Iedereen doet mee en telt mee' mogelijk te maken doen we, in het kader van de nieuwe inburgeringswet (ingande 2021), met nieuwkomers een brede intake op alle leefgebieden (taal, onderwijs, huisvesting, inkomen, werk, financiën, jeugdhulp, etc.) gedaan. Dit leidt tot een Persoonlijk Integratie- en Participatieplan. Hierin leggen we de integrale route en doelstellingen vast.	Veranderopgave Inburgering: <ul style="list-style-type: none"> Ontwikkeling van een visie op onze regierol met uitvoeringsconsequenties; Samenwerking vormgeven met (uitvoering) Onderwijs, Jeugd, Wmo; Uitvoering en evaluatie van de pilot brede intake en Persoonlijk Integratie- en Participatieplan; Ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van de nieuwe wet.
Aanpak Eenzaamheid	Eenzaamheid komt vaker voor dan men denkt en heeft grote gevolgen voor de kwaliteit van leven. Wat eenzaamheid inhoudt, is voor iedereen anders. Alkmaar sluit aan bij het landelijk Actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid' voor de doelgroep 75+. Daarnaast geven we met een lokale aanpak ook aandacht aan andere doelgroepen, in het bijzonder jongeren	Voor de ontwikkeling van een lokale coalitie zetten we het bestaande netwerk van Slimmere zorg in. Speerpunten: <ul style="list-style-type: none"> Versterken signalering en verbetering van de doorverwijzing; Starten van vernieuwende initiatieven/pilots die gericht zijn op specifieke doelgroepen. Deze initiatieven/pilots hebben cross-overs tussen domeinen als cultuur, welzijn, jongerenwerk en zorg (bijvoorbeeld: projecten Dag en Dauw in het kader van Age Friendly Cities). Aansluiting op de wijkgerichte aanpak d.m.v. de inzet van wijkkernteams.
Mantelzorgondersteuning	Mantelzorgers worden soms zwaar belast. Mantelzorgers (alle leeftijden) kunnen kosteloos gebruik maken van praktische en emotionele ondersteuning vanuit het Mantelzorgcentrum.	De ondersteuning van mantelzorgers wordt gecontinueerd en geïntensiveerd voor nieuwe doelgroepen door: <ul style="list-style-type: none"> Samenwerking met Halte Werk en Jeugd (waaronder het netwerk rond de centra voor Jeugd en Gezin); Aandacht voor jonge mantelzorgers vanuit leerplicht en Regionaal Meld en Coördinatiefunctie (RMC). Signalering en indien nodig inzet van passende hulp/ondersteuning.

Financieel kader

Jeugdhulp	Wmo	Participatie
De post Jeugd op de begroting 2019 bedraagt afgerond 29 miljoen. Daaruit worden de verschillende vormen van jeugdhulp bekostigd, zoals Veilig Thuis, jeugdbescherming en -reclassering, jeugdhulp met verblijf en ambulante jeugdhulp.	Voor de uitvoering van de Wmo-visie is voor 2019 een bedrag begroot van afgerond 60 miljoen. Dit bedrag is bedoeld voor preventie en algemene voorzieningen, maatwerkvoorzieningen en ondersteuning met verblijf.	Voor de visie is voor 2019 een bedrag begroot van afgerond 60 miljoen. Dit bedrag zetten we in voor uitkeringen, re-integratie, inburgering en minimabeleid. Dit bedrag is exclusief uitvoeringskosten.

Sociaaleconomische scan Gemeente Alkmaar

A Alkmaar

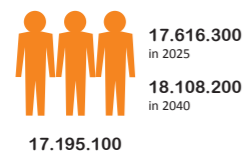
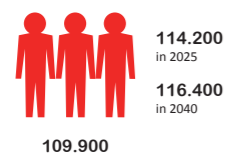
NL Nederland

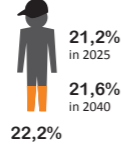
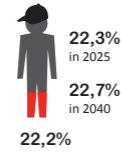
Alkmaar in één oogopslag

- De **vergrijzing** neemt toe, verdubbeling van aantal mensen met **dementie** in 2040
- Het **aandeel jongvolwassenen** neemt (met name in de kernen) licht af
- Toename van aantal **eenpersoonshuishoudens** en **eenoudergezinnen**
- Een tweedeling en verschillen in **gezondheid** en **vitaliteit** van inwoners
- Veranderende arbeidsmarkt en **digitalisering/robotisering** van werkzaamheden
- **Eenzaamheid** hoog onder alle leeftijdsgroepen

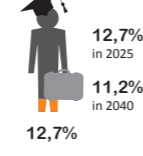
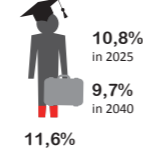
Demografie

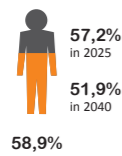
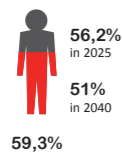
Bevolking totaal
De bevolking in Alkmaar groeit richting 2040 met 6.500 mensen

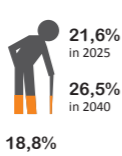
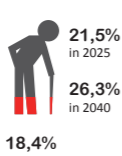
Bevolking 0-19
Het aandeel jongeren is gelijk aan het landelijk gemiddelde en blijft de komende jaren gelijk

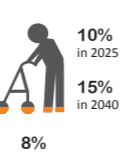
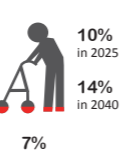
Bevolking 20-30
Het aandeel jongvolwassenen is lager dan het landelijk gemiddelde en neemt de komende jaren af

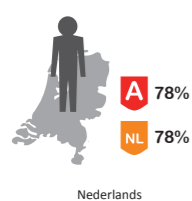
Bevolking 20-64
De relatieve omvang van de dragende middengroep (20 tot 64 jaar) in Alkmaar is nu groter dan gemiddeld, en neemt in de komende jaren af

Bevolking 65+
Het aandeel 65-plussers is vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde en neemt de komende jaren sterk toe

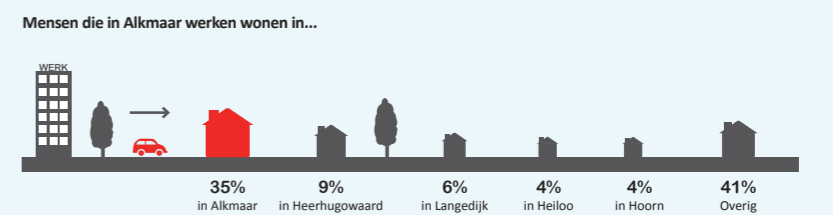
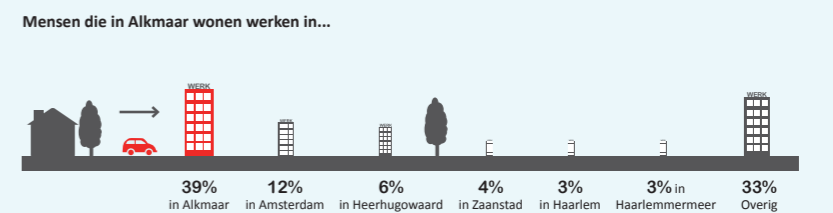
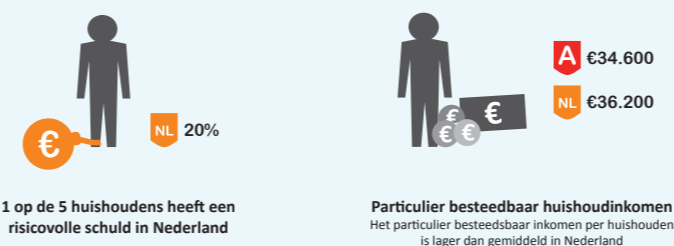
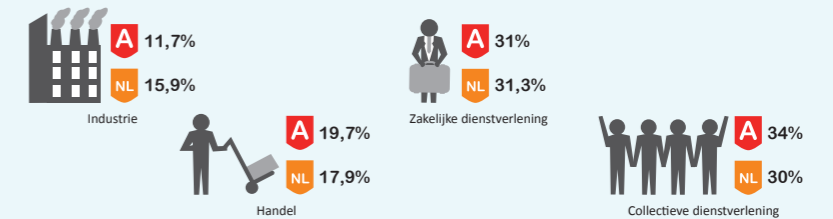
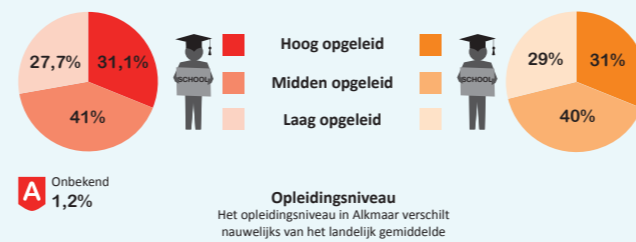
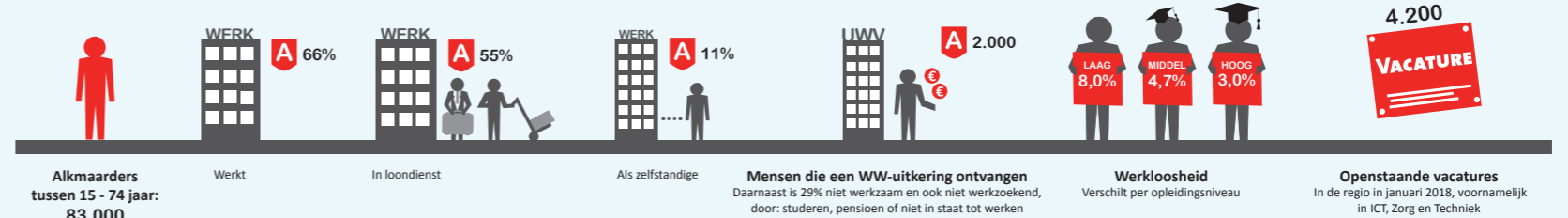

Bevolking 75+
Het aandeel 75-plussers stijgt richting 2040

Migratieachtergrond
Eén op de vijf inwoners van Alkmaar heeft een migratieachtergrond

Werk & Inkomen

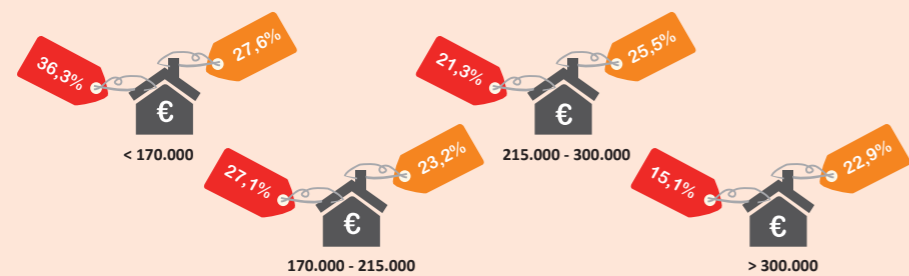
Sociaaleconomische scan Gemeente Alkmaar

A Alkmaar **NL** Nederland **NH** Noord-Holland

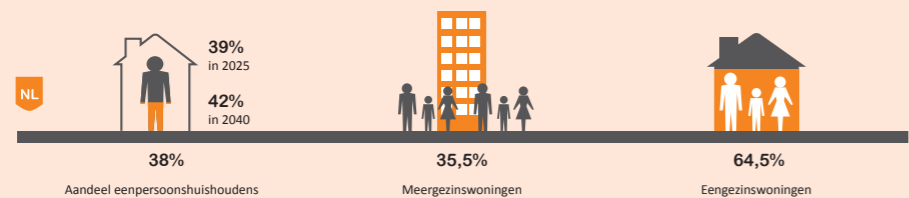
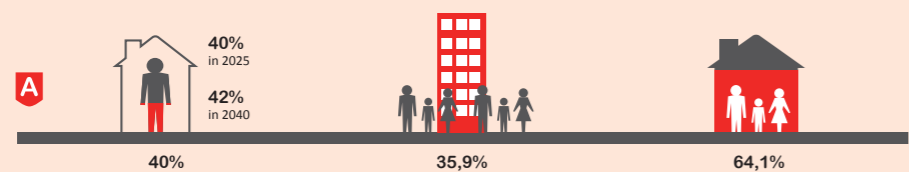
Wonen & Leefbaarheid

Het aandeel koopwoningen ligt in Alkmaar net boven het landelijk gemiddelde

WOZ-waarde in prijsklasse
Ruim eenderde van de huizen in Alkmaar heeft een waarde onder de €170.000

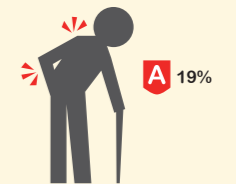
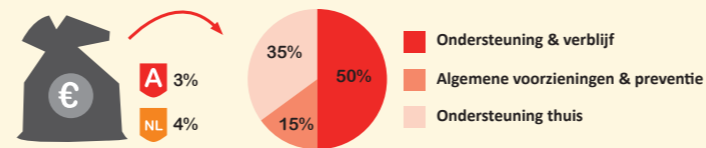
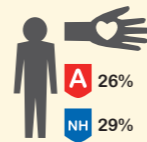
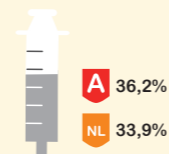

Type huishoudens

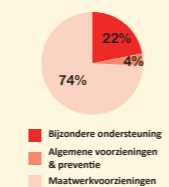
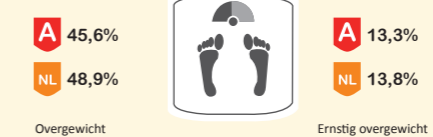
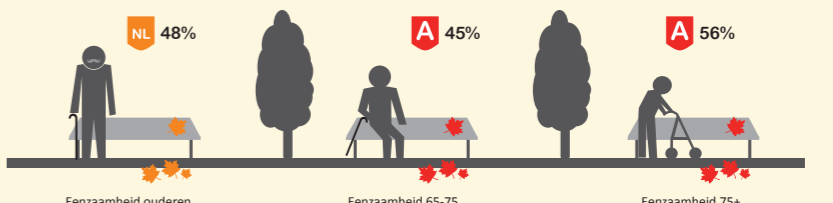
Er zijn iets meer eenpersoonshuishoudens dan gemiddeld in Nederland. Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe richting 2040

Zorg & Welzijn

Veelvoorkomende aandoeningen
In Alkmaar heeft 32% van de 19-65 jarigen en 51% van de 65+ plussers één of meer chronische aandoeningen. 51% van de 65+ voelt zich beperkt in dagelijkse activiteiten door gezondheid.

Jeugdhulp

Visie

Alkmaar, 12 september 2019

alkmaar.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	22
Leeswijzer	24
1 Visie en uitgangspunten	25
1.1 Jeugdhulp: over wie gaat het?	26
1.2 Jeugdhulp: zo staat het ervoor	27
1.3 Visie: hier willen we naartoe	31
1.4 Uitgangspunten: zo gaan we daar komen	32
2 Speerpunten per wiek	37
2.1 De beweging: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig	38
2.2 Wiek 4: Minder crisissen, gedwongen opnames, jeugdreclassering en ondertoezichtstellingen, maar topzorg als het nodig is	39
2.3 Wiek 3: Verblijf in een instelling alleen als tijdelijke toevoeging in een intensief ambulante traject	41
2.4 Wiek 2: Kwalitatief hoogwaardige, integrale ambulante jeugdhulp zoveel mogelijk gericht op herstel	42
2.5 Wiek 1: Een sterke en draagkrachtige pedagogische basisstructuur in het 'gewone leven' en slimme preventie	44

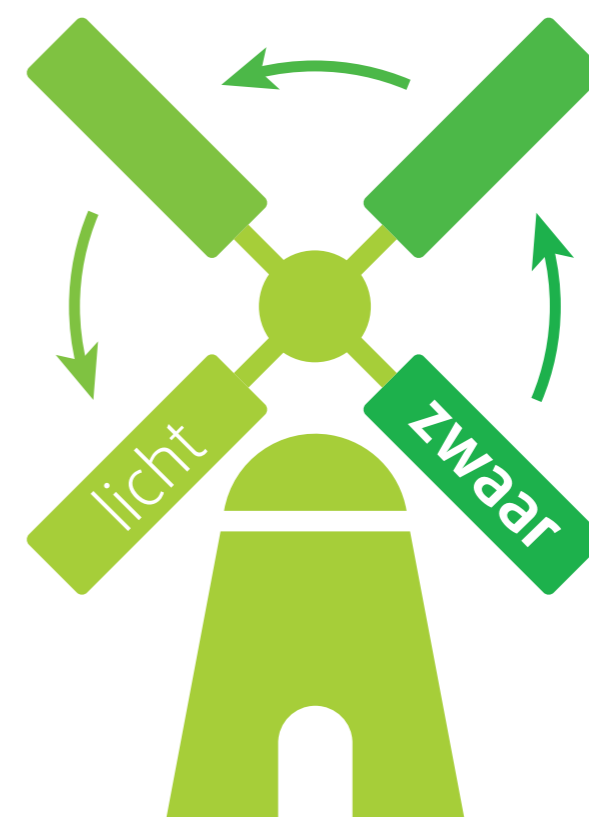
Inleiding

Op 1 januari 2015 werd de nieuwe Jeugdwet ingevoerd. Deze wet betekende een grootscheepse verschuiving van de verantwoordelijkheden voor delen van de jeugdhulp. Die ging van zorgverzekeraars, zorgkantoren en provincies naar gemeenten. Belangrijker: het betekende voor Alkmaar dat de gemeente verantwoordelijk werd voor de zorg voor ruim 2000 kwetsbare jeugdigen per jaar. Een grote verantwoordelijkheid, maar ook een kans om een positieve impact te hebben op al die jonge levens.

Met het vorige beleidskader 'Het resultaat telt' begon Alkmaar aan dit voor haar nieuwe vak jeugdhulp. De ambities van de Jeugdwet – waaronder meer ruimte voor professionals, meer maatwerk en demedicalisering – werden daarmee omgezet in concrete maatregelen om de jeugdhulp beter te laten werken voor kinderen, jongeren en hun ouders.

Het algemene motto daarbij was 'de wieken laten draaien'. Draaien van de wiek met de zwaarste hulpvormen naar de wieken met lichtere hulpvormen. Door er eerder bij te zijn, escalatie te voorkomen, en niet protocollen maar de hulpbehoefte van jeugdigen centraal te stellen.

Nu we vier jaar later de balans opmaken kunnen we positief terugkijken op de resultaten die we daarbij hebben behaald. Maar het is nog veel te vroeg om tevreden te zijn. De beweging die we vier jaar geleden zijn gestart moet worden doorgezet, want de draaiing van de wieken vergt een lange adem. Met deze visie geven we een nieuwe impuls voor de komende jaren.

De wieken laten draaien

Leeswijzer

Deze visie bestaat uit twee delen:

Deel 1 bevat de visie en uitgangspunten waarop we het beleid baseren. We schetsen eerst het speelveld: we illustreren over wie we het eigenlijk hebben en hoe het er nu voor staat met de jeugdhulp – welke hulpvormen het omvat, waar we vandaan komen, de bewegingen die we zijn begonnen, wat we hebben gerealiseerd en welke trends en ontwikkelingen we zien richting de toekomst.

Daarna presenteren we de visie: het algemene maatschappelijke doel en de beweging die we willen bewerkstelligen om dat doel te bereiken. Tot slot beschrijven we de centrale uitgangspunten die we bij het realiseren van de visie hanteren.

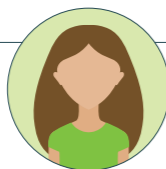
In deel 2 werken we de doelen per wijk uit en laten met concrete speerpunten zien hoe we de wiken verder laten draaien in de juiste richting.

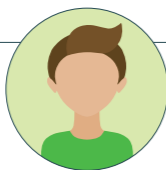
Visie en uitgangspunten

1.1 Jeugdhulp: over wie gaat het?

Met de meeste kinderen en jongeren gaat het goed. Ze groeien op in een prettige omgeving, komen goed mee op school en hebben vertrouwen in de toekomst. Maar er is ook een groep jeugdigen waar het niet goed mee gaat, die bijvoorbeeld thuis of op school problemen hebben, die te maken hebben met psychische of sociale problemen of die opgroeien in armoede. Dat is naar schatting vijf tot tien procent van de jeugdigen¹. De profielen hieronder geven een indruk van wie zij zijn².

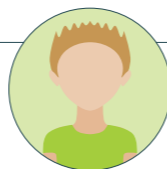
Shirley (21 jaar) is geadopteerd, alleenstaande moeder en woont samen met zoontje Damian (2 jaar) in bij haar adoptievader. De gehechtheidsrelatie binnen het adoptiegezin is altijd slecht geweest. Shirley heeft daarvoor in het verleden hulp gekregen. Nu ze zelf moeder is, dreigt de verstoorde hechtingsrelatie over te slaan op de volgende generatie. Dat, samen met de vele ruzies met haar adoptievader, lijken angstig gedrag van Damian te veroorzaken.

Alex (15) is gediagnosticeerd met de stoornis van Asperger en ADHD en heeft kenmerken van een oppositieel-opstandige gedragsstoornis. Hij kan hij zich moeilijk in een ander verplaatsen en heeft weinig zelfinzicht. In het verleden heeft hij in zijn gezinssituatie nare ervaringen opgedaan. Alex heeft veel woedeaanvallen. Zijn ouders zeggen hem niet langer aan te kunnen.

Anwar (8 jaar) en Sivar (10 jaar) komen uit Syrië en gaan sinds kort één dag in de week naar een reguliere school. De leerkracht uit haar zorgen over de kinderen: het gedrag in de klas is ongecontroleerd en ze is bang dat ze geen aansluiting kunnen vinden in het reguliere onderwijs. De vader en moeder van Anwar en Sivar begrijpen niet goed wat de zorgen van de leerkracht zijn en komen onaangekondigd, terwijl de juf les geeft, in de klas om te praten over hun kinderen.

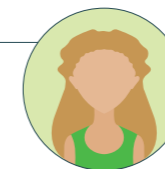
Joep (12 jaar) heeft bij zijn geboorte hersenbeschadiging opgelopen en is daardoor verstandelijk beperkt. Ook heeft hij epilepsie en is er autisme bij hem vastgesteld. Joep woont nog thuis bij zijn ouders. De ouders van Joep willen hem zo lang mogelijk thuis laten wonen. Maar dit vraagt veel van de ouders. Moeder heeft haar baan opgezegd om er voor Joep te zijn. Vader is er vooral 's avonds en in de weekend voor zijn zoon.

Lindsey (5 jaar) is een kleuter die van haar ouders veel aandacht vraagt. Ze heeft moeite met het uiten van haar emoties. Het ene moment zoekt ze heel veel affectie bij haar moeder, terwijl ze het volgende moment oncontroleerbare woedeaanvallen heeft. Haar vader en moeder komen niet op één lijn over de opvoeding en zitten regelmatig met de handen in het haar.

Yasin (2 maanden) woont met zijn ouders en drie zussen in een kleine flat in Alkmaar. De drie oudste kinderen uit het gezin staan onder toezicht en zijn eerder een tijd uit huis geplaatst. Nu er een vierde kind is geboren, wordt er onderzocht of dit kind ook onder toezicht moet komen. Er is opnieuw een melding vanuit school dat het niet goed gaat met de zussen van Yasmin: er zijn vermoedens van kindermishandeling. Ouders ontkennen dat er problemen zijn en weigeren hulp.

Sanne (net 17 jaar) woont, na een mislukte plaatsing in een netwerkpleeggezin bij haar tante, tijdelijk bij haar zus (22 jaar) en nichtje (4 jaar) op driehoog zonder lift. Dat was nodig vanwege ernstige mishandeling door haar ouders thuis. In hun woning is geen eigen slaapplek voor Sanne; ze slaapt met haar nichtje, dat ziek is en een lichamelijke beperking heeft op een kleine kamer. Het nichtje kan nauwelijks staan en lopen, waardoor de huidige woning niet geschikt is. De komende jaren zal de zorg voor het nichtje bovendien verder toenemen.

1.2 Jeugdhulp: zo staat het ervoor

Om deze hulp draait het

Met de invoering van de Jeugdwet zijn de jeugdzorg vanuit de provincie, de jeugd-GGZ vanuit de zorgverzekeringswet en delen van de jeugd-AWBZ vanuit het zorgkantoor overgeheveld naar de gemeente. De Jeugdwet bundelt deze 'oude bloedgroepen' in één wet. Deze wet omvat de volledige kindbescherming, jeugdreclassering en alle vrijwillige vormen van jeugdhulp.

De verantwoordelijkheid van gemeente Alkmaar in de jeugdhulp³ bestrijkt daarmee een heel groot gebied. Groot, zowel wat betreft de problematiek als wat betreft de vorm waarin hulp wordt geboden. Het omvat crisishulp aan kinderen die acuut in gevaar verkeren tot lichte opvoedondersteuning; intensieve psychiatrische behandeling tot systeemtherapie; vrijwillige coachingstrajecten tot gedwongen hulp met een ondertoezichtstelling, en kortdurende psychische behandelingen tot meerjarige ondersteuning bij een chronische beperking.

Deze bewegingen zijn we begonnen

In het brede politieke en maatschappelijke debat in aanloop naar 'de transitie jeugdhulp'⁴ tekenden zich een aantal gedeelde maatschappelijke doelen af die de nieuwe Jeugdwet zou moeten bewerkstelligen. Die maatschappelijke doelen zijn de motivatie voor de invoering van de nieuwe wet, maar ook voor de grote beleidsvrijheid die deze Jeugdwet gemeenten biedt. Ze staan heel kort en duidelijk geschreven in het traditionele 'saluut' van de koning in de aanhef van de wet. Dankzij de transitie zouden gemeenten er beter in moeten slagen een aantal kerndoelen te bereiken:

¹ De Nationale ombudsman, de Kinderombudsman en de Veteranenombudsman. Iedereen moet mee kunnen doen. Jaarverslag 2018. Den Haag.

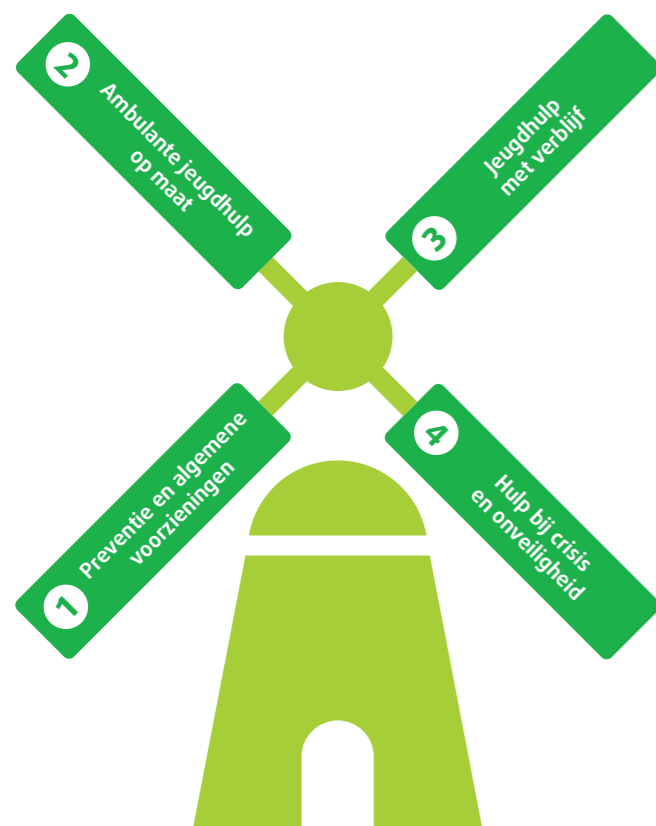
² Uiteraard zijn alle genoemde personen fictief. Maar niet helemaal: ze zijn een realistische weergave van de jeugdigen die wij in de praktijk tegen komen. Alle overeenkomsten met werkelijke personen en hun verhalen zijn toevallig.

³ In deze visie spreken wij over jeugdhulp. Deze term omvat de drie genoemde vormen, namelijk kindbeschermingsmaatregelen, jeugdreclassering en jeugdhulp.

⁴ Met de 'transitie jeugdhulp' wordt bedoeld de feitelijke overdracht van de verantwoordelijkheden voor de jeugdhulp naar de gemeenten met de invoering van de Jeugdwet. De 'transitie' moet worden onderscheiden van de 'transformatie' waarmee de inhoudelijke omslag van de jeugdhulp wordt bedoeld.

- Een betere samenwerking tussen hulpverleners;
- Een snellere start van de hulp;
- Meer maatwerk;
- Meer ruimte voor professionals;
- Demedicalisering, ontzorging en normalisatie van de jeugdhulp;
- En dat allemaal met – vrij vertaald – de eigen kracht van ouders als uitgangspunt.

Alkmaar omarmde deze doelen meteen nadrukkelijk. Dat is duidelijk te herkennen in deze visie en doelstellingen die de raad vaststelden in de vooranger van deze visie 'Het resultaat telt' (2015-2019⁵). Er werd toen een aantal bewegingen ingezet die moesten zorgen dat de overheveling van de jeugdhulp naar de gemeente ook zou leiden tot een inhoudelijke transformatie:

De vier wieken van de jeugdhulp in Alkmaar

⁵ Gemeente Alkmaar, E.C. Konijn-Vermaas, Visie Jeugdhulp 2015-2018 'Het Resultaat Telt'

- **Er werd er een nieuwe overzichtelijke structuur van 'wieken' ingesteld gericht op de vereenvoudiging van de oude systemen.**
- **Binnen de wieken werd meer ruimte gecreëerd voor professionals om maatwerk te bieden** aan jeugdigen en gezinnen.
- **De wieken werden in beweging gezet** volgens het principe 'zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig', om demedicalisering en normalisatie te stimuleren.
- Verder zette de visie in op **nieuwe integrale samenwerkingsvormen op casusniveau van jeugdhulp met Wmo, participatie, onderwijs en leerplicht**. Die aanpak richtte zich op een effectievere dienstverlening aan 'multiprobleemgezinnen', de meest ingewikkelde doelgroep met complexe sociale problemen.

Hier staan we nu

Alkmaar is niet bescheiden geweest in haar ambities. De opgaven waren groot – in wat er werd verwacht van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de lokale jeugdteams, de beleidsafdeling, de regionale inkoop- en contractmanagementorganisatie en, niet in de laatste plaats, van externe partners zoals huisartsen, scholen, Veilig Thuis en vooral jeugdhulpaanbieders. Hun gezamenlijke inspanningen hebben hun vruchten afgeworpen. Een globale tussenstand van de resultaten van de afgelopen vier jaar:

- **De drie bestaande crisisdiensten zijn samengevoegd tot één centraal meldpunt** van waaruit alle benodigde experts direct kunnen worden ingezet.
- **Er is een nieuwe inhoudelijke visie geformuleerd op de Jeugdzorg Plus**. Het centrale idee is gesloten plaatsing (zowel in aantal als in duur) tot een minimum te beperken en zo snel mogelijk om te zetten in intensieve hulp in de eigen omgeving. Dit heeft vorm gekregen via een bovenregionale aanbesteding in een nieuwe voorziening bij een nieuwe aanbieder, die per 4 februari 2019 is gestart.

- **De ambulante hulp is sinds 1 januari 2018 op geheel nieuwe leest geschoeid**. De voormalige jeugd-GGZ (zowel het basis- als het gespecialiseerde deel), de ambulante jeugd- en opvoedhulp en de behandelingsgerichte producten vanuit de AWBZ zijn geïntegreerd tot één nieuwe hulpvorm 'Integrale Ambulante Jeugdhulp'. Dit heeft directe betekenis voor meer dan de helft van de jeugdigen in Alkmaar die een vorm van jeugdhulp ontvangen. Een radicaal nieuw kader biedt jeugdigen en hun ouders maximale keuzevrijheid, geeft jeugdhulpaanbieders de vrijheid én de verantwoordelijkheid om maatwerk te bieden en schept ruime, nieuwe mogelijkheden voor samenwerking tussen de daarbij benodigde professionals.
- **De lokale jeugdteams hebben een nadrukkelijker regierol op zich genomen voor de meest complexe casussen**. Bij sociale multi-problematiek werken professionals uit de Wmo, onderwijs, participatie en jeugdhulp casusgericht samen in de nieuwe werkgroep 'Integraal Werken'.
- **Het algemene aanbod is uitgebreid en het bereik ervan is vergroot**. Inwoners en professionals weten de weg naar algemeen en maatwerk aanbod steeds beter te vinden. De Centra voor Jeugd en Gezin zijn essentieel voor de zichtbaarheid en voor de beweging naar lichte ondersteuning waar dat kan. Met het vrij toegankelijke aanbod weten we steeds beter doelgroepen te bereiken waarvan de problemen te vaak escaleerden, en waarvoor heel vaak inzet vanuit de tweede lijn nodig was. Voorbeelden zijn aanbod rond echtscheiding, aanbod voor kinderen van ouders met psychiatrische problemen, coaching voor tienermoeders en jongeren zonder stabiele thuissituatie en spaak lopende schoolloopbaan, en ondersteuning voor jonge mantelzorgers. Het netwerk en aanbod dat bijdraagt aan de gezonde leefstijl voor de jeugd is uitgebreid. Vakantie- en sportaanbod is er ook voor specifieke groepen.

Het is voor ouders/verzorgers vaak een uitdaging om zes weken zomervakantie te organiseren voor hun kinderen. Deze uitdaging is nog groter voor een kind met opvoed- of opgroei-problemen. Voor hen organiseert gemeente Alkmaar samen met de regiogemeenten het sportieve en creatieve programma VakantieFUN!

Deze trends en ontwikkelingen zien we

De belangrijkste nationale trend, die we ook herkennen in Alkmaar, is een algemeen stijgende lijn in het beroep op jeugdhulp. In Alkmaar steeg het gebruik van jeugdhulp (jeugdhulp, jeugdbescherming of jeugdreclassering) precies volgens de landelijke lijn met ruim 13%: van 2035 jeugdigen in 2015 naar 2305 in 2018⁶. Hier zit geen stijging achter van het aantal jeugdigen die dit zou verklaren. Doordat we in Alkmaar inzetten op laagdrempelige en toegankelijke zorg, verwachten we dat deze trend zal doorzetten.

Dit zijn de belangrijkste trends en ontwikkelingen die wij zien⁷ voor de jeugdhulp, zowel landelijk als in Alkmaar, voor de komende 5 tot 20 jaar:

- **De doelgroep neemt toe**. Hoewel de meest opvallende trend 'vergrijzing' is, blijft het aandeel jeugdigen (0-19 jaar) in Alkmaar richting 2025 en 2040 relatief gelijk op circa 22%. Het absolute aantal jeugdigen zal met de voorgenomen stadsuitbreiding toenemen. Bij de ontwikkeling van de Kanaaloeverzzone kan de groei oplopen tot 50% rond 2040.
- **Alkmaar heeft een beneden gemiddelde algemene gezondheid**. Bijna drie op de vier inwoners geeft aan zich gezond te voelen, dat is iets minder dan het landelijk gemiddelde. Ook voldoet in Alkmaar een lager aandeel van de inwoners aan de norm gezond bewegen dan in Nederland gemiddeld.

⁶ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84135NED/table?dl=1E11A>

⁷ Gelet op de genoemde cijfers en bronnen en op basis van analyserende sessies van Unit Sociaal onder leiding van onderzoeksbureau BeBright in mei 2018, zie hierbij ook de factsheet in bijlage 1.

- **Toenemende stress, een toename van psychische klachten en een stijgend aantal zelfdodingen onder kinderen doen een extra beroep op jeugdhulp.** Landelijk zijn er toenemende zorgen over stress bij kinderen op jonge leeftijd. Er is een toename in het aantal psychische klachten onder jongeren en ook het aantal zelfdodingen neemt ernstig toe. Dit zijn ontwikkelingen die - als ze doorzetten - een extra beroep zullen doen op de jeugdhulp.
- **Een hoog percentage kindermishandeling zet druk op de zwaarste voorzieningen.** Er is in Alkmaar meer sprake van geregistreerde kindermishandeling dan landelijke cijfers laten zien (respectievelijk 1,5 en 0,7%). De gevolgen van kindermishandeling zijn groot. Niet alleen leidt het tot meestal tot lichamelijke en ernstige psychische problemen, ook blijkt de kans groot dat een patroon van mishandeling ontstaat dat binnen een familie wordt overgedragen van generatie op generatie. Voor de jeugdhulp betekent dit dus niet alleen zware, maar ook hardnekkige en langdurige problematiek.
- **Het toekomstige economische weer is een belangrijke onbekende.** Meer dan één op de zes huishoudens in Nederland⁸ heeft een risicovolle schuld. We hebben economisch goede jaren achter de rug die (beperkt) positief doorwerkten op de koopkracht⁹. Economische voorspellingen zijn onzeker, maar we weten wel dat opgroeien in armoede de kans sterk verhoogt op negatieve gevolgen voor de ontwikkeling en het welbevinden van het kind, en ook op het beroep op de zwaarste vormen van jeugdhulp¹³. Dit maakt het economisch weer van de komende vier jaar tot een onbekende met potentieel positieve of negatieve impact.
- **Er waait een frisse wind in de jeugdhulp.** De belangrijkste partners waarmee Alkmaar de speerpunten uit deze visie kan waarmaken, zijn de jeugdhulpaanbieders. De vertrouwde partners in onze regio zetten grote stappen bij bijvoorbeeld

ambulantisering (jeugdigen helpen in hun eigen omgeving in plaats van met een opname in een verblijfsinstelling) en de integratie van hulpvormen. Daarnaast zijn er meer kleine praktijken bijgekomen, wat zorgt voor een extra innovatief potentieel. Samen met De Samenwerkingsverbanden passend onderwijs zijn er belangrijke stappen gezet in de verbetering van de aansluiting van de jeugdhulp op het onderwijs en andersom. Er zijn lokaal en regionaal succesvolle overlegstructuren, waarmee het lukt grote veranderprojecten in onderlinge afstemming voor elkaar te krijgen. Ook het regionale open platform van het beleidsoverleg jeugd mag niet onbenoemd blijven. Hiermee onderscheidt regio Alkmaar zich van andere regio's doordat het met aanbieders gezamenlijk een transformatieplan heeft ingediend met goedkeuring en financiële ondersteuning door de minister¹⁰.

- **Kinderen in Nederland zijn gezond en gelukkig.** Verschillende onderzoeken laten steeds zien dat Nederland wereldwijd aan de top staat als het gaat om het geluk, de gezondheid en het welzijn van kinderen¹¹. De verklaring daarvoor ligt volgens velen onder andere in het sterke sociale vangnet dat we in Nederland hebben voor de meest kwetsbare kinderen. Het zal een uitdaging zijn om dit gemiddeld hoge welzijnsniveau van kinderen vol te houden of verder te verbeteren, maar de uitgangssituatie is meer dan goed.

¹⁰ Transformatieplan regio Alkmaar, zie: https://www.google.com/url?sa=t&rc=1&uq=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKewim8um-u8tTiAhUOHAKHYMZcmIQFjAAegQIBRAC&url=https%3A%2F%2Fvng.nl%2Ffiles%2Fvng%2Fnoord-kennemerland.pdf&usq=AOvVaw-1QXuos8OypokOoo_J6qDRL.

¹¹ Zie bv: <https://npofocus.nl/artikel/7478/waarom-zijn-nederlandse-kinderen-zo-gelukkig>; <https://www.theguardian.com/world/2018/jun/17/why-dutch-bring-up-worlds-happiest-teenagers> en UNICEF Office of Research (2013). 'Child Well-being in Rich Countries: A comparative overview', Innocenti Report Card 11, UNICEF Office of Research, Florence.

⁸ https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2016/financiele_problemen/

⁹ CBS - Kai Gidding & Wim Bos, "Koopkrachtontwikkeling en inkomensdynamiek", November 2018

1.3 Visie: hier willen we naartoe

Alkmaar stelt zich voor de jeugdhulp één algemeen maatschappelijk doel:

Jeugdigen groeien veilig en gezond op en kwetsbare jeugdigen met opvoed- en opgroei-problemen doen volwaardig mee in de samenleving.

Alle speerpunten uit deze visie vloeien hieruit voort en dienen dit hoofddoel. Met 'veilig en gezond opgroeien' bedoelen we: opgroeien zoals - gelukkig - het overgrote deel van de jeugdigen dat doet. Opgroeien in een liefdevolle, stimulerende, beschermende omgeving tot een zelfbewust en verantwoordelijk persoon dat zijn eigen weg kan kiezen in het leven en op een zinnige manier kan meedoen in de samenleving. Zo opgroeien gaat niet zonder dalen. Dat hoeft ook niet. Niet elke stap hoeft vanzelf te gaan, tegenslagen en frustraties horen erbij; het kunnen zelfs uiteindelijk leerzame ervaringen zijn. Jeugdhulp is niet bedoeld voor elke hobbel in een normaal opgroei- en opvoedproces. Eigen kracht is hier het uitgangspunt: zo lang kinderen of jongeren samen met hun ouders of verzorgers en hun omgeving zelf de weg omhoog kunnen vinden, is jeugdhulp niet nodig.

Maar niet alle kinderen en jongeren vinden die weg omhoog zonder hulp. Helaas is niet voor iedereen die liefdevolle, stimulerende en beschermende omgeving vanzelfsprekend. Als kinderen door zichzelf of hun omgeving gevaar lopen, te maken krijgen met geweld of mishandeling, of zo'n ernstige aandoening hebben dat acute hulp nodig is, zorgt Alkmaar dat die hulp, *direct*, beschikbaar is. En ook als veilig en gezond opgroeien niet meer mogelijk is door een psychisch probleem of een ernstige verstoring van de opvoedsituatie, zijn er trajecten om de eigen kracht te herstellen. Als volledig herstel niet mogelijk is, bijvoorbeeld door een chronische beperking, zetten we duurzame begeleiding en ondersteuning in om de eigen kracht te compenseren,

zodat ook die jeugdigen volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij.

Dat meedoen is het perspectief. Als gemeente hebben we niet de illusie dat we moeilijke momenten in het leven weg kunnen nemen. We kunnen wel de hulp zo organiseren dat we jeugdigen en hun omgeving de instrumenten geven om sterker - of in elk geval sterk genoeg - uit moeilijke situaties te komen. Zodat ze de draad weer op kunnen pakken, om met de blik gericht op opleiding, werk, zinvolle dagbesteding en zelfontplooiing hun eigen volwassen toekomst vorm te geven.

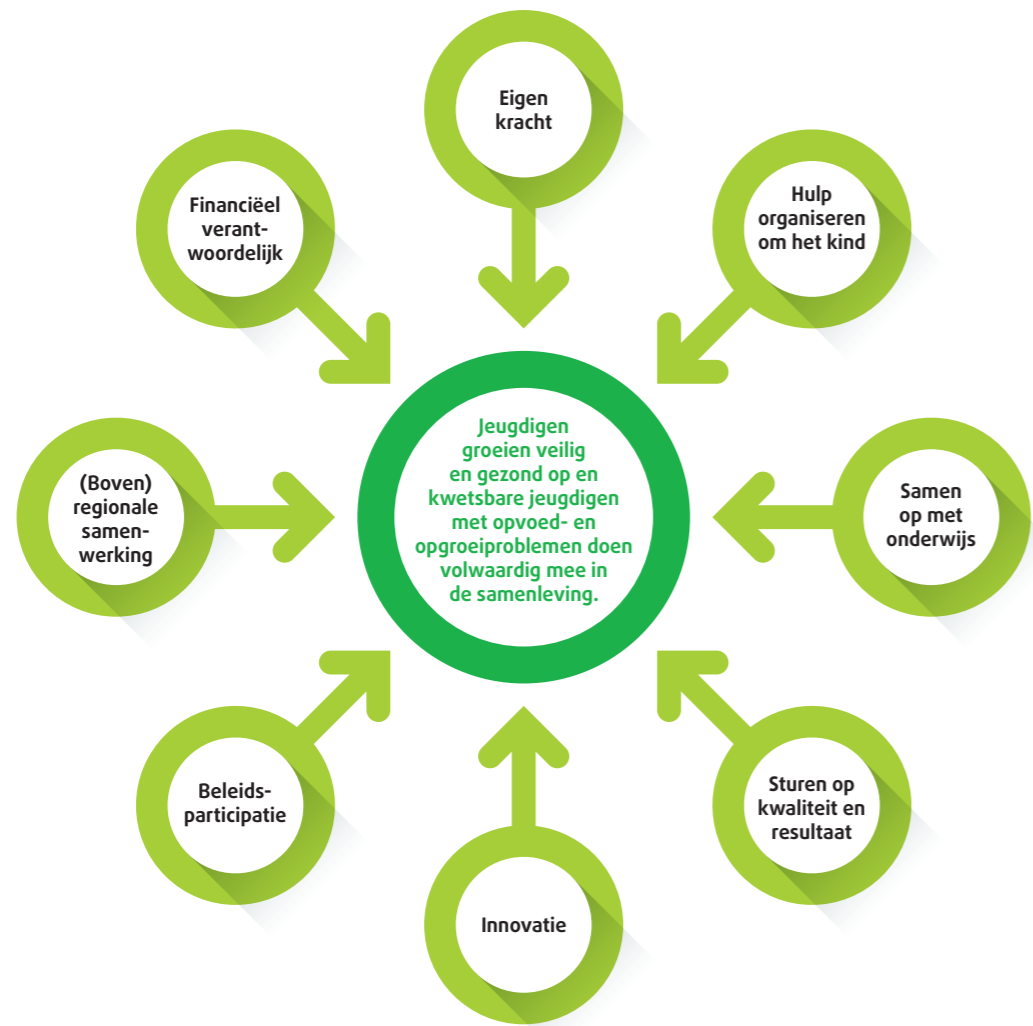
De centrale ambitie waarmee we de jeugdhulp aan dit doel laten bijdragen, is de versterking van de beweging die we in 2015 hebben ingezet:

We laten de wieken verder draaien - we zetten hulp zo licht als mogelijk, maar zo zwaar als nodig in.

Voor de jeugdhulp betekent dit dat we niet aarzelen hulp in te schakelen uit de zwaarste wiek als dat nodig is. Binnen elke wiek werken we zo snel mogelijk aan de-escalatie, voorkomen van terugval en opbouwen van de zelfredzaamheid van de jeugdige en zijn netwerk. Om erger te voorkomen verbeteren we signalering en voorkomen we doormodderen met interventies die onvoldoende werken. En het liefst, waar mogelijk, zijn we deze inzet van jeugdhulp vóór. Met preventieve programma's proberen we heel gericht doelgroepen te bereiken die groot risico lopen op het ontwikkelen van opgroei- en opvoedproblemen.

Op deze manier zorgen we dat de beweging wordt doorgezet die Alkmaar heeft ingezet met het vorige beleidskader: als we dit goed doen, maken we een draai van de wieken met de zwaarste hulp naar wieken met lichtere hulp. In deel 2 laten we per wiek zien welke concrete speerpunten we daarbij stellen.

1.4 Uitgangspunten: zo gaan we daar komen

In deze paragraaf beschrijven we de uitgangspunten die ons gaan helpen bij het bereiken van het maatschappelijke hoofddoel en de centrale ambitie.

Eigen Kracht

We gaan eerst uit van wat jeugdigen, ouders en hun netwerk zelf kunnen. Hulp is zoveel mogelijk gericht op het herstellen van de eigen kracht. Zo nodig vult duurzame hulp de eigen kracht aan.

Eigen kracht is misschien het meest beruchte containerbegrip in de jeugdhulp. Maar dat hoeft het niet te zijn als we er op een zinvolle manier betekenis aan geven. Met 'eerst uitgaan van wat jeugdigen, ouders en hun netwerk zelf kunnen' bedoelen we bijvoorbeeld dat we afstappen van het model 'je hebt probleem A, dus krijg je hulp B'. In plaats daarvan kijken we niet alleen naar wat iemand 'mankeert', maar

ook wat diegene zelf kan doen om het probleem op te lossen of ermee om te gaan. Dat principe geldt in het hele hulpproces: zoek zelf een hulpverlener als je dat zelf kunt, omschrijf zoveel mogelijk zelf het probleem, stel zelf doelen, zoek zoveel mogelijk zelf oplossingen en evalueer steeds wat het effect is van die oplossingen. Hulpverleners stappen bij elke processtap alleen in waar dat nodig is.

Verder is de hulp gericht op herstel van de eigen kracht. Het is dus niet de bedoeling dat een jongen met een heftige aandachtstoornis alleen goed functioneert zolang er hulp is om hem te compenseren, maar dat hij dankzij die hulp zelf leert omgaan met zijn stoornis, zodat hij daarna duurzaam goed kan functioneren.

Zelfs bij chronische aandoeningen is het goed mogelijk om met gerichte inzet de eigen kracht aan te boren en verder te herstellen. Maar niet voor iedereen is dat volledig mogelijk. Gaat dat niet, dan

is het beter te erkennen dat een duurzame vorm van ondersteuning nodig is waarmee een jeugdige zo zelfstandig mogelijk kan functioneren, dan rond te blijven gaan in een carroussel van trajecten die zijn gericht op herstel.

Hulp organiseren om het kind

We zetten in op een heldere verantwoordelijkheidsverdeling in de jeugdhulp; maar ook op een sterke coördinatie door lokale jeugdteams bij brede sociale problematiek die verder gaat dan alleen het jeugdhulpdomein.

De meeste jeugdhulptrajecten zijn enkelvoudig: het probleem is eenduidig, er is één aanbieder te vinden die het probleem met de jeugdige kan oplossen en een volgend traject is nooit meer nodig. Maar de kleine top met de meest hardnekkige problemen is meestal complex: die omvat verschillende facetten, vergt inzet van verschillende professionals en overstijgt vaak de jeugdhulp. Vóór de transitie jeugdhulp was dit erg ingewikkeld door een steeds verder gaande verkokering. Die trend is gebroken sinds de introductie van de integrale ambulante jeugdhulp. Gestapelde trajecten zijn hiermee vervangen door één integraal traject. Daarbinnen wordt een jeugdige geholpen op basis van één hulpverleningsplan, met één regiebehandelaar, onder wiens regie de benodigde professionals met elkaar samenwerken. Deze lijn van duidelijkere verantwoordelijkheidsdeling binnen de jeugdhulp zet Alkmaar voort. Als de problematiek de jeugdhulp overstijgt en er bijvoorbeeld huisvestingsproblemen, problemen met werk en inkomen en problemen bij de volwassen ouders spelen, wil Alkmaar met haar lokale jeugdteams een steeds grotere onderscheidende rol nemen. Dat doen we door met alle betrokkenen via sterke procesregie de doelen, de aanpak en de communicatie met de jeugdige af te stemmen. Ofwel: één gezin, één plan. Dit is waar de gemeente, gezien haar centrale plek in het sociaal domein en directe toegang tot veel vormen van dienstverlening, een belangrijke toegevoegde waarde van de transitie wil verzilveren.

Samen op met onderwijs

Jeugdhulp kan zelden effectief zijn zonder goede samenwerking met het onderwijs. Andersom geldt hetzelfde. Bovendien is het onderwijs een zeer belangrijke partner waarmee we werken aan een positieve pedagogische omgeving die het ontstaan van jeugdhulpproblematiek kan voorkomen. Gemeente Alkmaar gaat daarom samen op met het onderwijs: zowel op het niveau van individuele kinderen en jongeren als op beleidsniveau.

De school is een centraal punt in de pedagogische omgeving van een kind. Een vanzelfsprekende plek voor alle kinderen om veilig en gezond op te groeien, maar ook voor kinderen die hulp ontvangen kan de school cruciaal zijn als steunende en stimulerende omgeving. Daar komt bij dat de school voor ouders een ontmoetingsplek is waar zij uitwisselen over de opvoeding met andere ouders en met professionals. Het onderwijs is daarom de vanzelfsprekende partner in het samen versterken van de algemene pedagogische structuur in het 'gewone leven'. Wanneer problematiek hulp op maat vergt, zijn professionals in het onderwijs enorm belangrijk in het tijdig signaleren, het bespreekbaar maken met ouders en het helpen toeleiden naar hulp. Gemeente Alkmaar zorgt daarom voor nauwe aansluiting van de toegang tot jeugdhulp op de scholen. Voor kinderen met opvoed- en opgroeioproblemen werkt de gemeente nauw samen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. De opgave is om bij elke stap van de hulpverlening een sterke driehoek kind/ouder – onderwijsprofessional – jeugdhulpverlener te creëren. Gemeente Alkmaar stimuleert daartoe het actief betrekken van onderwijsprofessionals bij diagnostiek, de inzet van onderwijs-zorgarrangementen op maat, het delen van resultaten en adviezen uit jeugdhulptrajecten en het aanbieden van jeugdhulpbehandelingen of -trainingen op school. Samen met de samenwerkingsverbanden wordt verder toegewerkt naar meer lokale vormen van jeugdhulp met verblijf – een voorwaarde om kinderen vaker op de huidige school te kunnen laten blijven.

Sturen op kwaliteit en resultaat

De gemeente Alkmaar is verantwoordelijk voor een goed jeugdhulpstelsel. Daarbij richten we ons allereerst op de kwaliteit: het gaat erom wat de hulp oplevert voor de jeugdige en zijn ouders.

Alkmaar wil zoveel mogelijk 'outcomesturing' toepassen. Dit betekent sturen op wat hulp oplevert - bijvoorbeeld wat betreft cliënttevredenheid, probleemafname en toename in zelfredzaamheid. De tegenhanger daarvan is 'inputsturing', waarbij de focus ligt op algemene criteria waaraan hulp moet voldoen. De observatie was dat in het stelsel vóór de transitie de nadruk zo sterk had gelegen op die inputsturing, dat criteria voor goede hulp steeds strenger en specifiekter werden geformuleerd. Dit had een grote regeldruk tot gevolg voor aanbieders en professionals, maar ook een versnippering van producten. Met de keuze voor een minimale sturing op *input*, een versteviging van de monitoring en sturing op de *outcome*, ontstaat er grotere vrijheid voor aanbieders en professionals om maatwerk te leveren, zonder de grip op de kwaliteit te verliezen.

Outcomemonitoring is een relatief onontgonnen gebied. Er is veel data, er zijn veel theorieën, maar er is geen structurele manier om outcomedata te verzamelen, te analyseren en te interpreteren. Alkmaar wil op dit vlak meedoen met de pioniers en dit terrein verder ontwikkelen. We gaan zorgvuldig om met de cruciale stap van het puur *monitoren* van outcome naar het *sturen* op outcome: daarvoor is ook een goed begrip van het verhaal achter de cijfers essentieel. Alkmaar richt zich daarom op meerjarige ontwikkeling en op sterke samenwerking met kennisinstellingen en jeugdhulpaanbieders. Slagen we er in outcomemonitoring naar een hoger plan te tillen, dan levert dat belangrijke lessen op. En daarmee kunnen we verwijsstromen, beleid, inkoop en contractmanagement verbeteren.

Innovatie

Innovatie heeft tot doel: betere jeugdhulp. De belangrijkste taak van de gemeente is ruimte maken voor vernieuwing door de experts en dit ook stimuleren. Maar zelf vernieuwen we ook: in de aanpak van onze lokale jeugdteams, in onze beleidsprojecten en als opdrachtgever.

De visie van Alkmaar op innovatie in de jeugdhulp is niet veranderd. De volgende tekst uit het vorige beleidskader geldt daarom nog steeds: "Innovatie, vernieuwende vormen van zorg en vernieuwing zijn heel belangrijk, maar geen doel op zich. Innovatie is ook geen verkapt bezuiniging. Innovatie is een instrument waarmee we kunnen komen tot lichtere zorg, een eenvoudiger en begrijpelijker systeem, meer maatwerk en betere resultaten voor kinderen en gezinnen. Ook is innovatie geen apart project op een spoor naast 'de rest' van de jeugdhulp. We zoeken geen extra innovatieprojecten naast het bestaande systeem. Alkmaar zet in op een structurele transformatie van het systeem als geheel. De innovatie die we nastreven moet daarom doordringen in de haarvaten van de gehele jeugdhulp en van daaruit bijdragen aan de gewenste transformatie."

Door de transitie van de jeugdhulp naar de gemeente kan Alkmaar nu op drie manieren een impuls geven aan innovatie:

- Als opdrachtgever stuurt Alkmaar op een vernieuwende aanpak gericht op de transformatiedoelen;
- Als uitvoerder en directe regisseur (Centrum voor Jeugd en Gezin, Jeugd- en Gezinscoaches) vernieuwt de gemeente zelf de inhoud en de vorm van een deel van de jeugdhulp;
- Als verbindend element tussen aanbieders, professionals en inwoners jagen we de innovatie verder aan door uitwisseling van veelbelovende ideeën te stimuleren¹².

¹² Gemeente Alkmaar, E.C. Konijn-Vermaas, Visie Jeugdhulp 2015-2018 'Het Resultaat Telt', hoofdstuk 3

Beleidsparticipatie

Beleid wordt beter als je de ideeën, kennis en ervaring van ervaringsdeskundige jongeren en ouders, professionals, experts, instellingen en kennisinstellingen bij elkaar brengt. Alkmaar verzamelt deze meedenkers actief om met hen doorlopend verbeteringen aan te brengen in beleid en dienstverlening.

Het on- en offline platform Tjekkin is een voorbeeld van een nieuwe manier van beleidsparticipatie. Samen met de andere gemeenten van de regio brengt Alkmaar op dit platform jongeren, ouders en professionals bij elkaar en gebruikt hun kennis en ideeën bij het opstellen van de genoemde transformatieagenda, het opstellen van de visie en bij het voortdurende 'onderhoud' van de jeugdhulp. Kijk op www.tjekkin.nl voor meer informatie. Of meld u gelijk aan...

De jeugdhulp is veel te complex om als gemeente alle benodigde kennisexperts zelf in huis te hebben. Om goed beleid te kunnen maken is het dus belangrijk een heel netwerk aan te leggen en te onderhouden van mensen die het beleid kunnen verrijken met hun kennis en ervaring. Een traditionele route is om beleidsvoorstellen te toetsen bij betrokkenen en bij adviescommissies. Natuurlijk doet Alkmaar dat nog steeds. Maar Alkmaar wil jongeren, ouders, professionals, experts, instellingen en kennisinstellingen in een veel eerder stadium erbij betrekken: al in de ideevormende fase. Door in voortdurende dialoog te blijven met deze partijen ontstaat een beter zicht op de effecten van beleid en op problemen die moeten worden aangepakt. Ook is het beter mogelijk prioriteiten te stellen en komt er een breder scala aan oplossingen.

Sinds mei 2019 zijn in Alkmaar ervaringsdeskundige jongeren actief als adviseurs bij beleidsprojecten en als coach in de jeugdhulp.

Deze beweging vraagt om een niet-traditionele rol van de gemeente. Het betekent dat de gemeente voortdurend actief partners moet betrekken bij vraagstukken en het netwerk moet onderhouden.

Ook moet de gemeente kennis niet alleen verzamelen en bundelen, maar ook weer actief verspreiden. Het vergt een kwetsbare, open opstelling en de bereidheid plannen bij te stellen 'on the go' als er betere ideeën opdoemen vanuit het netwerk. Op gezette momenten vergt het ook leiderschap door een duidelijke koers te bepalen en de denkkraft van het netwerk bij die koers te betrekken.

(Boven)regionale samenwerking

Het jeugdhulpstelsel is complex. Veel vraagstukken kunnen het best en effectiefst worden opgelost samen met andere gemeenten. Alkmaar neemt het initiatief in regionaal en bovenregionaal verband om samen meer doelen gerealiseerd te krijgen.

Met de regio stelde Alkmaar vier piketpalen voor de inkoop van jeugdhulp:

- Eenvoud,
- Lichtere hulp,
- Innovatie,
- Realistische tarieven.

Deze piketpalen sluiten aan bij de hier genoemde uitgangspunten en helpen om de gestelde speerpunten te realiseren.

De Jeugdwet wijst de verantwoordelijkheid voor de jeugdhulp toe aan de gemeente. Niet aan regio's, provincies of andere samenwerkingsverbanden. Alkmaar omarmt de verantwoordelijkheid en vrijheid om eigen beleid te voeren en een autonome koers te varen. Het is vanuit die autonomie dat Alkmaar er bewust voor kiest bepaalde grote vraagstukken op te pakken in regionaal of bovenregionaal verband. Een regionaal inkoopprogramma maakt bijvoorbeeld dat Alkmaar haar speerpunten (die voor een groot deel worden gedeeld door de regiogemeenten) veel beter kan bewerkstelligen in gezamenlijkheid dan dat zij alleen zou kunnen. Een groot deel van de jeugdhulpaanbieders is (ten minste) regionaal actief; met een gezamenlijke koers qua inkoopafspraken heeft Alkmaar veel meer impact dan alleen. Voorzieningen die vanwege het hooggespecialiseerde karakter alleen op bovenregionale of zelfs landelijke schaal zijn te organiseren, worden ook

op dat niveau ingekocht en aangestuurd. De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang van (boven)regionale projecten en bijzondere ontwikkelingen. Voorstellen die afwijken van de in de visie gestelde kaders worden aan de raad voorgelegd ter besluitvorming.

De 10 (boven)regionale transformatieopgaven

Financieel verantwoordelijk

Goede jeugdhulp is duur. Slechte jeugdhulp nog veel duurder. De gemeente Alkmaar beheert haar budgetten verantwoordelijk: dat betekent zicht op uitgaven, zinnige zorg en realistische tarieven.

Alkmaar geeft jaarlijks 20 miljoen uit aan jeugdhulp. Dat is veel geld, ook ten opzichte van de totale gemeentelijke begroting. Sociaal en zelfs economisch gezien is het te beschouwen als een investering in de toekomst van kinderen. Een goede start van het leven is niet alleen maatschappelijk veel waard, maar draagt er ook in financiële zin aan bij dat zorgkosten later

worden verminderd en dat kinderen op volwassen leeftijd economisch gezien meer kunnen bijdragen. Dat neemt niet weg dat we verstandig moet omgaan met de uitgaven. We kunnen elke euro immers maar één keer uitgeven aan de beste vorm van zorg. Enkele opmerkingen over de ruimte die Alkmaar ziet om de uitgaven in de hand te houden en de inspanningen die zij daarvoor wil doen:

- De vraag naar jeugdhulp moet primair gezien worden als een autonome ontwikkeling. Zoals beschreven onder het kopje Trends en ontwikkelingen, zijn er factoren die de vraag naar jeugdhulp flink kunnen doen toenemen (of afnemen). De invloed op die factoren van gemeenten – en daarmee op de vraag naar jeugdhulp – is maar zeer beperkt.
- Grote inspanningen om te beïnvloeden óf hulp wordt ingezet, zullen daarom weinig lonen. De Jeugdwet en de feitelijke situatie van een kind of een jeugdige bepalen dat grotendeels¹³. Daar komt bij dat de jeugdhulp een decentraal toegangssysteem kent, waardoor ook huisartsen, gecertificeerde instellingen, medisch specialisten en kinderrechtvaarders toegang tot jeugdhulp kunnen verlenen (om goede redenen).
- Sturing op de vraag hóe jeugdhulp ingezet wordt, is effectiever. Daarom zet de visie bijvoorbeeld meer in op de ‘beweging van de wieken’ – een goede doorstroom in het jeugdhulpstelsel – dan een beperking van de toestroom.
- Een tweede manier om invloed uit te oefenen op de beheersing van kosten is het stellen van realistische tarieven die de inzet van goede professionals mogelijk maakt, maar wel prikkelt tot een efficiënte inzet van die professionals. Die efficiënte inzet bestaat dan uit een hoge productiviteit (zoveel mogelijk tijd daadwerkelijk besteden aan cliënten) en een lage overhead.
- De derde manier is net zo scherp te zijn op de eigen rol en efficiëntie van de lokale jeugdteams. Ook voor hen geldt dat hun toegevoegde waarde in verhouding moet staan tot de kosten.

¹³ De landelijke ontwikkelingen rond de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling vormen een voorbeeld van een factor die, hoe terecht en goed ook, gemeenten voor extra uitgaven stelt.

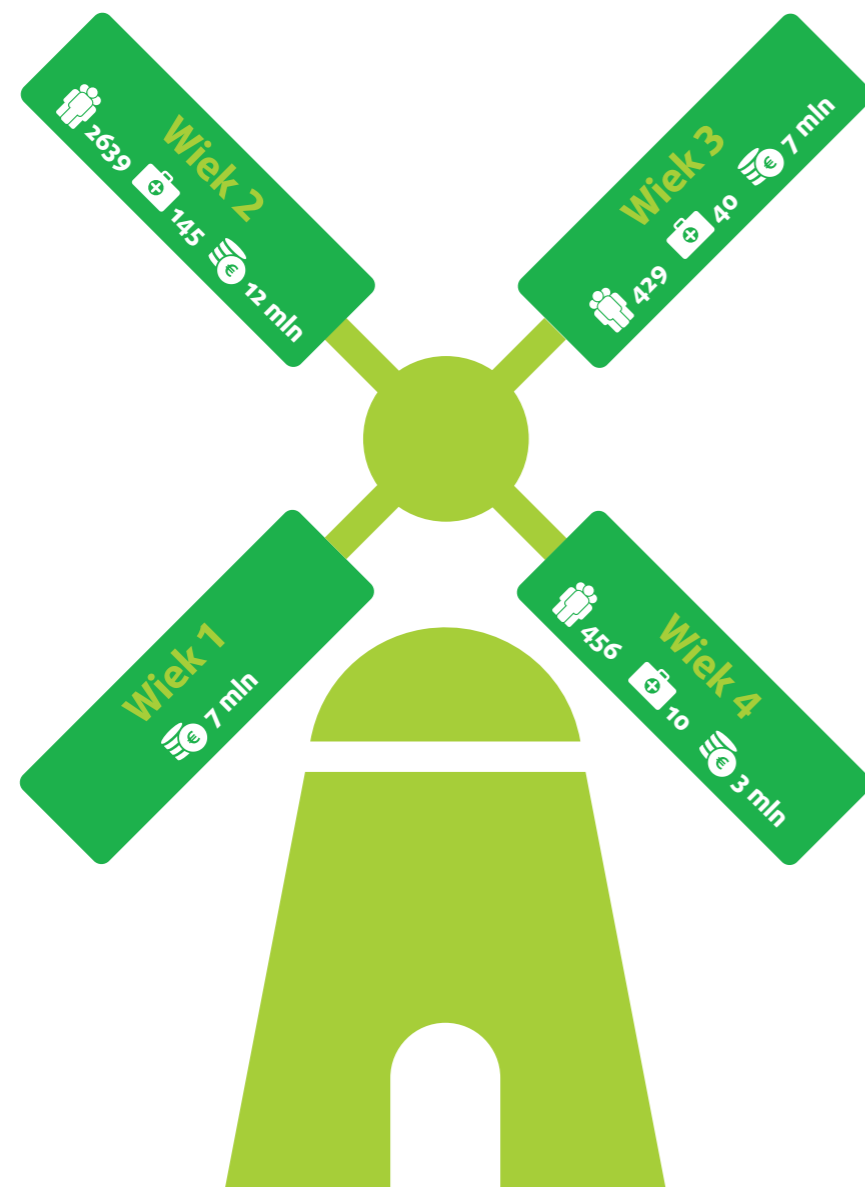

Speerpunten per wiek

2.1 De beweging: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig

Om ervoor te zorgen dat jeugdigen veilig en gezond opgroeien en kwetsbare jeugdigen met opvoed- en opgroei-problemen volwaardig mee kunnen doen in de samenleving, zetten we jeugdhulp zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig in. Zo licht als mogelijk betekent dat we vanuit elke wiek inzetten op de-escalatie en preventie. Zo zwaar als nodig betekent: goede signalering om op tijd te kunnen opschalen, en verdere inhoudelijke verbetering van de hulp voor optimale zorg.

In de paragrafen hieronder is per wiek en per hulpvorm uitgewerkt welke concrete speerpunten we stellen om de signalering en preventie te verbeteren, en om effectieve hulp en de-escalatie te bevorderen.

Aantal cliënten, aantal aanbieders en totale uitgaven per wiek

2.2 Wiek 4: Minder crisissen, gedwongen opnames, jeugdreclassering en ondertoezichtstellingen, maar topzorg als het nodig is

Veilig Thuis¹

Kinderen móeten worden beschermd tegen alle vormen van kindermishandeling. Als er signalen zijn dat kinderen thuis niet veilig zijn, wordt er direct onderzoek gestart om de onveilige situatie te doorbreken.

Speerpunten:	
Snel signaleren	
Kindermishandeling ontsnapt nooit aan de aandacht, wordt bespreekbaar gemaakt en zo nodig gemeld.	Een vermoeden van kindermishandeling melden is een uitdrukkelijke verantwoordelijkheid van alle professionals die met kinderen werken, een verantwoordelijkheid die is vastgelegd in de meldcode kindermishandeling. Veilig Thuis als organisatie is nodig om de signalering, het bespreekbaar maken en de meldingsbereidheid van professionals en andere inwoners verder te verbeteren.
Effectieve hulp	
Bij een melding van vermoede kindermishandeling start onderzoek direct.	
De-escaleren	
Veiligheidsonderzoeken monden uit in duurzame oplossingen voor de veiligheid van het kind.	Een belangrijk ontwikkelpunt is dat er voldoende hulp beschikbaar is waarbij het monitoren van en reageren op signalen van onveiligheid integraal onderdeel zijn van de hulp. Signaleren en melden alleen is namelijk onvoldoende om voor kinderen daadwerkelijk de veiligheid te herstellen. Daarvoor zijn getrainde hulpverleners, instrumenten, programma's en samenwerkingsvormen nodig waarmee actief beschermende factoren kunnen worden ingebouwd die zijn opgewassen tegen de risicofactoren.
Preventie	
Onterechte meldingen worden voorkomen.	

¹ Het hiernavolgende beleid heeft betrekking op het deel van Veilig Thuis dat gaat over 0-18 jarigen.

Crisis

Als een kind gevaar loopt door toedoen van zijn omgeving, een psychische aandoening of zelfdestructief gedrag, is direct hulp nodig. Niet morgen, maar vandaag. We brengen de bestaande crisisdiensten samen in één integrale crisisdienst die direct kan handelen in elke situatie.

Speerpunten:	
Snel signaleren	
Partners in het jeugdveld kunnen een crisis goed herkennen en zien aankomen.	Professionals van de crisisdienst helpen om signalen in kaart te brengen; ze delen ervaringen en adviezen met professionals in andere takken van de jeugdhulp om crisissen op tijd te zien en te melden.
Effectieve hulp	
Alle benodigde kennis en ervaring om goed in te kunnen grijpen in een crisis is direct paraat bij de crisisdienst.	De integratie van de drie voormalige crisisdiensten tot één integrale crisisdienst wordt hiertoe voortgezet.
De-escaleren	
Er zijn duidelijke afspraken over instroom in reguliere jeugdhulp vanuit een crisisinterventie en over de bijbehorende overdracht.	Een crisisinterventie is een zwaarwegend argument om direct de aanbevolen jeugdhulp te starten. Problemen in het opstarten van opvolgende zorg worden in kaart gebracht en aangepakt.
Preventie	
Partners in het jeugdveld worden geïnformeerd over wat de crisisdienst ziet als 'vermijdbare crises'.	Dit stelt andere jeugdhulpaanbieders in staat beleid te voeren om crises te voorkomen.

Jeugdbescherming en Jeugdreclassering

Als een rechter oordeelt dat ouders niet alleen kunnen instaan voor de veiligheid van een kind, wordt het kind onder toezicht geplaatst. Hetzelfde gebeurt na jeugd detentie. De jeugdbescherming en jeugdreclassering zorgen dat de veiligheid van een kind wordt hersteld. Duurzaamheid is daarbij nog belangrijker dan snelheid.

Speerpunten:	
Snel signaleren	
De verwijzindex wordt gebruikt om zorgelijke patronen in jeugdhulptrajecten vroegtijdig te herkennen.	Een 'zorgverleden' waarin hulptraject na hulptraject wordt ingezet, kan een signaal zijn dat aan de veiligheid van kinderen moet worden getwijfeld. Zonder een goed gebruik van de verwijzindex blijft dit zorgverleden vaak onbekend en worden signalen van onveiligheid onvoldoende gedeeld.
Effectieve hulp	
De jeugdige staat centraal in jeugdbeschermingstrajecten en jeugdreclasseringstrajecten.	Er is één duidelijk aanspreekpunt voor de jeugdige en/of zijn gezin gedurende het hele traject. Er wordt gewerkt met een systeemgerichte benadering: het hele systeem (gezin, netwerk van familie en vrienden, school, werk etc.) moet zoveel mogelijk bijdragen aan een herstel van een veilige en gezonde opgroeisituatie. Dankzij een multidisciplinaire aanpak (MD++) kunnen alle factoren die onveiligheid veroorzaken worden herkend en effectief aangepakt.

De-escaleren	
Gedurende een beschermingsmaatregel of een reclasseringstraject wordt maximaal ingezet op een goede schoolloopbaan van de jeugdige.	School kan een essentieel onderdeel vormen van de steunende omgeving waarin een jeugdige veilig en gezond kan opgroeien. In het hulpplan van beschermingsmaatregelen en reclasseringstrajecten moet daarom expliciete aandacht zijn voor (de weg terug naar) school. Ook als een jeugdige tijdelijk echt niet naar school kan, blijft er samen met de huidige school en de samenwerkingsverbanden aandacht voor de continuïteit van onderwijs en wordt de relatie met docenten en klas onderhouden.
Preventie	
Partners in het jeugdveld worden getraind in het vroegtijdig herkennen en vermijden van onveilige situaties.	Het perspectief van professionals die dagelijks werken om onveilige situaties op te lossen kan andere professionals helpen om de dreiging van onveiligheid beter te zien en om te buigen.

2.3 Wijk 3: Verblijf in een instelling alleen als tijdelijke toevoeging in een intensief ambulantly traject

Jeugdzorg Plus

JeugdzorgPlus is geen oplossing, maar een laatste redmiddel. Alleen als het echt niet anders kan, wordt een kind ter bescherming in een gesloten setting geplaatst en alleen met een machtiging door de rechter. JeugdzorgPlus is altijd tijdelijk: vanuit de gesloten setting wordt alles op alles gezet om een veilige plek te creëren voor een kind. We werken toe naar nul gesloten plaatsingen.

Speerpunten:	
Snel signaleren	
In jeugdhulptrajecten zonder gesloten plaatsing is doorlopend aandacht voor de vraag of herstel met de ingezette hulp mogelijk is.	Hoe onwenselijk ook, als JeugdzorgPlus als korte intensieve ingreep echt nodig is, dan liever eerder dan later. Hoe eerder wordt ingegrepen, hoe groter de kans op succes.
Effectieve hulp	
Een jongere in een JeugdzorgPlus-traject heeft zoveel mogelijk één regisserende hulpverlener, óók in het nazorgtraject.	Het is nog teveel de praktijk dat het contact met de hulpverleners in het traject wordt afgebroken vanwege een opname. Bij ontslag uit de verblijfssetting gebeurt vaak hetzelfde. Dit betekent verlies van overzicht voor hulpverleners en het leidt ertoe dat jeugdigen steeds opnieuw een vertrouwensband moeten opbouwen.
De-escaleren	
De JeugdzorgPlus schakelt zo snel mogelijk over van een gesloten plaatsing naar een intensief ambulantly traject in de eigen omgeving.	Als gesloten plaatsing niet meer nodig is, mag het ontbreken van de juiste intensieve ambulante ondersteuning geen belemmering vormen voor het stoppen van de gesloten plaatsing. Waar er lacunes zijn, moeten die worden opgevuld door nieuwe, intensieve vormen van ambulante hulp. Rond de overgangen naar gesloten plaatsing en weer terug naar de eigen omgeving wordt er met scholen en de samenwerkingsverbanden gewerkt aan een zo continue mogelijke lijn in het onderwijs. Voorts wordt gewerkt aan herstel en versterking van de omgeving die terugkeer naar de eigen school mogelijk maakt.
Preventie	
Er vindt onderzoek plaats naar de meest voorkomende achterliggende oorzaken van gesloten plaatsingen.	Partners in het jeugdveld worden getraind in het herkennen en aanpakken van deze factoren, zodat gesloten plaatsing kan worden voorkomen.

Jeugdhulp met verblijf

Als het nodig is dat een kind tijdelijk uit zijn eigen thuisomgeving weggaat om intensief behandeld te worden, dan kan het worden opgenomen in een vorm van jeugdhulp met verblijf. De behandeling moet zich altijd richten op twee aspecten tegelijk: zo effectief mogelijk behandelen binnen de verblijfssetting en daarnaast de thuissituatie voorbereiden en/of aanpassen om een volgende opname overbodig te maken.

Speerpunten:	
Snel signaleren	
Betere screening op factoren die verblijf noodzakelijk maken om verdere escalatie te voorkomen en versnelling van de toegang tot verblijf.	Aanbieders van jeugdhulp met verblijf brengen de cruciale factoren in kaart die verblijf noodzakelijk maken en trainen partners in het jeugdveld in het herkennen van die factoren. De beschikbaarheid van vrije bedden wordt in kaart gebracht en de doorloop versneld.
Effectieve hulp	
De jeugdhulp met verblijf wordt kleinschalig en flexibel.	We werken toe naar kleine verblijfslocaties zo dicht mogelijk bij de normale leefomgeving van kinderen (tenzij de problematiek juist tijdelijke afstand vergt). Jeugdhulp met verblijf wordt toegepast als een tijdelijke interventie in een doorlopend ambulantly traject. De behandeling en de bestaande contacten met hulpverleners worden zoveel mogelijk voortgezet. Kleinschalige jeugdhulp met verblijf biedt een extra kans omdat het de noodzaak tot schoolwissel verkleint. Soms zal echter onderwijs georganiseerd moeten worden binnen die kleinere settings – hiertoe werken de gemeente en de samenwerkingsverbanden effectief samen.
De-escaleren	
Hulp is gericht op herstel van de draagkracht van jeugdigen en hun netwerk.	Jeugdhulp met verblijf wordt ingezet om een doorbraak te forceren in het hulptraject. Behandeling van de jeugdige zelf in de verblijfssetting is gericht op het kunnen functioneren in de eigen leefomgeving. Ook het netwerk van de jeugdige wordt bij het hulptraject betrokken om terugkeer naar huis mogelijk te maken.
Preventie	
Ontwikkeling van intensieve ambulante trajecten die opnames overbodig maken.	Intensieve ambulante trajecten worden verrijkt met de expertise vanuit de jeugdhulp met verblijf.

2.4 Wijk 2: Kwalitatief hoogwaardige, integrale ambulante jeugdhulp zoveel mogelijk gericht op herstel

Ambulante jeugdhulp

Goed functionerende ambulante jeugdhulp is de sleutel tot het voorkomen van escalerende problemen en de noodzaak van zware hulp. Voor jeugdigen en gezinnen waarbij herstel van de draagkracht mogelijk is, zetten we daarom ‘matched care’ in: de volledige problematiek wordt in één keer in kaart gebracht en de aanpak op de cliënt toegesneden. We blijven inzetten op het verminderen van het ‘kastje naar de muur-effect’. Dit betekent dat jeugdhulpaanbieders en jeugdhulpprofessionals zich maximaal inspinnen om te zware, te lichte, niet-passende en ineffectieve hulp te voorkomen.

Als er een structureel probleem is of als een jeugdige een beperking heeft waarvoor langdurig zorg nodig is, wordt duurzame begeleiding ingezet waarmee de jeugdige zo zelfredzaam mogelijk kan functioneren.

Speerpunten:	
Snel signaleren:	
Matched care: alle jeugdigen in ambulante jeugdhulp worden breed gescreend op psychische factoren en op problemen in de (interactie met) de sociale omgeving.	Zo voorkomen we dat we problematiek over het hoofd zien, wat de duur en effectiviteit negatief zou beïnvloeden. De invoering van integrale ambulante jeugdhulp betekende een verbreding van de verantwoordelijkheden op het niveau van screening – de komende jaren wordt de screening verder geprofessionaliseerd.
De behoefte aan chronische of duurzame ondersteuning wordt beter herkend en onderkend.	Bij een deel van de doelgroep van ambulante jeugdhulp zien we een stapeling van trajecten die zijn gericht op herstel. Van een deel blijkt de problematiek structureel, waardoor deze groep ook meer gebaat is bij structurele ondersteuning. Door deze doelgroep eerder te herkennen en het structurele karakter te onderkennen, vervangen we stapeling van ineffectieve curatieve hulp door duurzame hulp die wél aansluit.
Voortdurende evaluatie ingebouwd in het hulpproces.	Screening en diagnostiek vinden niet alleen plaats aan het begin van een hulptraject. Een voortdurende evaluatie van de vraag of de ingezette hulp en het probleem matchen, vergroot de effectiviteit van de hulp.
Effectieve hulp:	
De benodigde expertise wordt samengebracht rond de hulpbehoefte van een jeugdige.	Integrale hulp in één traject vervangt de ‘ketenaanpak’ van opvolgende trajecten. Rond elke jeugdige worden die professionals verzameld die nodig zijn om het probleem op te lossen.
Er is eenduidige regie in het hulptraject.	Elk traject integrale ambulante jeugdhulp heeft een regiebehandelaar die met de cliënt het hulplan opstelt en evalueert. De regiebehandelaar coördineert de hulp. De jeugdige en zijn ouders hebben zoveel mogelijk zelf de keuze bij belangrijke stappen in het hulpproces.
Duurzame jeugdhulp richt zich op het zo zelfredzaam mogelijk functioneren van jeugdigen met hun eigen netwerk.	Er wordt zo min mogelijk van de jeugdige en zijn omgeving ‘overgenomen’. Waar mogelijk wordt de zelfredzaamheid vergroot, waar nodig wordt de draagkracht aangevuld met ondersteuning.
Het onderwijs en de ondersteuning in het onderwijs vormen integraal onderdeel van het jeugdhulptraject.	De school wordt betrokken bij de screening, diagnostiek, tussen- en eindevaluatie om een gedeeld beeld te vormen van wat de jeugdige nodig heeft en van wat werkt. Waar nodig en mogelijk zetten we parallel aan het jeugdhulptraject onderwijsondersteuning in; in dat geval wordt directe afstemming mogelijk gemaakt tussen professionals op school en vanuit de jeugdhulp.
De-escaleren:	
Het is expliciet de verantwoordelijkheid van jeugdhulpaanbieders om het probleem op te lossen dat veilig en gezond opgroeien verhindert.	De taak van jeugdhulpaanbieders is dus niet alleen om de interventie waar zij in gespecialiseerd zijn goed uit te voeren. De verantwoordelijkheid voor het oplossen van het probleem begint met een strenge taxatie van de vraag wat er nodig is om het probleem op te lossen en of de eigen expertise daarvoor toereikend is. Die taxatie én het eventueel bijschakelen van, of overschakelen naar, andere hulp zijn cruciale verantwoordelijkheden van de jeugdhulpaanbieder zelf. Deze verantwoordelijkheden worden expliciet uitgewerkt in het inkoopbeleid. Op een juiste uitvoering wordt toegezien in het contractmanagement en op casusniveau in de samenwerking met lokale jeugdteams.
Preventie:	
De meest voorkomende en voorkombare problematiek in de ambulante jeugdhulp is de basis voor het preventieve aanbod.	Met behulp van dataverzameling en bundeling van ervaringen uit het veld brengen we de meest voorkomende en voorkombare problemen in kaart. Hierop snijden we het preventief aanbod toe. Experts vanuit de ambulante jeugdhulp versterken de algemene voorzieningen met hun kennis en expertise.

2.5 Wiek 1: Een sterke en draagkrachtige pedagogische basisstructuur in het 'gewone leven' en slimme preventie

Het preventieve voorveld en de pedagogische structuur in het 'gewone leven'

Opgroeien in een veilige en gezonde omgeving, en meedoen in de samenleving begint met een kansrijke start en een voortgaande schoolloopbaan. Het aanbod van basisvoorzieningen (bijvoorbeeld jeugdgezondheidszorg, school, sport, jeugd- en jongerenwerk) draagt bij aan gezond en veilig opgroeien. Er is voldoende aanbod van toegankelijke opgroei- en opvoedondersteuning, voor individuen en groepen, voor kinderen en opvoeders, zonder of met (een risico op) problematiek. In het preventieve aanbod houden we rekening met sociaal-economische verschillen. Professionals, vrijwilligers en inwoners weten waar zij terecht kunnen voor ondersteuning; zij vinden, waar nodig, passende hulp. Cruciaal daarbij zijn goed zichtbare en toegankelijke Centra voor Jeugd en Gezin midden in de wijken en kernen van gemeente Alkmaar. Samen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs zorgen we voor een stevige pedagogische basis op alle scholen zodat zoveel mogelijk kinderen volwaardig mee kunnen doen in een reguliere setting. Door aan de slag te gaan met outreachend jongerenwerk organiseren we het jongerenwerk meer aan de 'voorkant' van (dreigende) problemen van jongeren.

Nadere speerpunten voor het preventiebeleid voor de jeugd (zoals gezondheid in relatie tot leefstijl, inkomen, demedicalisering) nemen we op in het nieuw op te stellen lokale gezondheidsbeleid.

Wmo

Visie

Alkmaar, 12 september 2019

alkmaar.nl

Inhoudsopgave

Inleiding: een nieuwe visie	50
1 Trends en ontwikkelingen	52
Demografie en langer thuis blijven wonen	53
Veilig wonen	53
Meer zelfstandig wonen	53
Zorggebruik en sociaal economische status	54
Digitalisering en nieuwe technologie	54
Politieke ontwikkelingen	54
2 Visie, doelstellingen, uitgangspunten en denkkader	55
Visie	56
Algemene doelstellingen	56
Uitgangspunten	56
Het Wmo-huis van Alkmaar: het denkkader	56
3 De drie werkvelden van de WMO	57
Veld 1: Algemene voorzieningen en preventie	58
Veld 2: Ondersteuning thuis	59
Veld 3: Ondersteuning met verblijf	60
4 Speerpunten	63
Speerpunten Veld 1	64
Speerpunten Veld 2	65
Speerpunten Veld 3	66
Bijlage 1: Het Wmo-huis: denkkader	67
Bijlage 2: Financieel kader	69

Inleiding: een nieuwe visie

In deze visie bouwen we voort op de aanpak van de afgelopen jaren. Niemand kan de toekomst voorspellen, maar wel zien we ontwikkelingen waarop we moeten anticiperen. We maken de zorg zoveel mogelijk toekomstbestendig en proberen haar betaalbaar te houden; dat doen we door in te zetten op een betere samenwerking in de zorgketens, door gezamenlijk in de zorgketen te innoveren, en door processen, systemen en financiële verrekeringen te vereenvoudigen. Om de zorg in Alkmaar voor te bereiden op toekomstige ontwikkelingen introduceren we een denkkader waarbij we zorgvragen en -thema's zoveel mogelijk integraal benaderen: het 'Wmo-huis'.

Door demografische ontwikkelingen zal er in Alkmaar in de komende decennia een verdubbeling zijn van het aantal mensen met dementie. Maar ook bijvoorbeeld de vraag naar vervoer, hulpmiddelen en begeleiding van mantelzorgers zal toenemen. Het 'doordecentraliseren' van beschermd wonen en maatschappelijke opvang vanuit het rijk zal ervoor zorgen dat de rol van de centrumgemeente verandert. Ook dat vraagt om voorbereiding en eventuele aanpassing van het gemeentelijk beleid. En dit zijn nog maar enkele veranderingen die zich aandienen. De ambitie van dit college is om zorg te blijven bieden aan inwoners die dat nodig hebben.

De visie op Wmo is als volgt opgebouwd. In paragraaf 1 schetsen we een aantal belangrijke trends en ontwikkelingen op het terrein van de Wmo. In de tweede paragraaf beschrijven we visie, doelstellingen en uitgangspunten. Ook wordt in deze paragraaf in hoofdlijnen het 'nieuwe denkkader' voor de Wmo belicht.

In de derde paragraaf werken we de drie ondersteuningsvelden binnen de Wmo uit: Algemene voorzieningen en preventie, Ondersteuning thuis en Ondersteuning met verblijf. De belangrijkste speerpunten staan in de vierde paragraaf. Diverse speerpunten zijn besproken tijdens de sessies met de raad en met maatschappelijke organisaties.

De uitwerking van de visie - in het bijzonder de uitwerking van de speerpunten - is alleen mogelijk als gemeente, burgers, cliëntorganisaties en instellingen goed samenwerken. Met de WmoRaad is er een structureel bestuurlijk overleg. Belangrijke thema's: toegankelijkheid, cliëntondersteuning en verbetering kwaliteit. Het overleg met zorgverzekeraar en zorgkantoor zetten we ook in de nieuwe beleidsperiode voort.

Er zijn twee bijlagen bij de visie Wmo opgenomen:
Bijlage 1: Het Wmo huis: denkkader
Bijlage 2: Financieel kader

Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk schetsen we een aantal trends en ontwikkelingen die zich landelijk voordoen en die doorwerken op het Wmo-beleid in Alkmaar.

Demografie en langer thuis blijven wonen

Toenemende levensverwachting en langer thuis wonen: meer ouderdomsziekten en druk op middengroep

Alkmaar vergrijst in hetzelfde tempo als landelijk gemiddeld. Ook worden mensen steeds ouder. Hierdoor neemt het aantal ouderdomsziekten en chronische ziekten toe, groeit het aantal eenpersoonshuishoudens en krimpt het aantal professionals en mantelzorgers.

Door de toenemende levensverwachting, innovatie in de zorg en de vergrijzing verandert de zorgvraag en neemt de zorgvraag toe. Door andere wensen ten aanzien van levenskwaliteit en keuzevrijheid willen veel mensen hun leven ook op hogere leeftijd graag voortzetten zoals zij gewend zijn. Ouderen blijven door het huidige rijksbeleid langer thuis wonen in plaats van naar een verpleeghuis- of verzorgingshuis te gaan, waardoor juist ook de zwaardere zorg aan huis stijgt. Daartegenover staat een kleiner wordende groep mantelzorgers, die zelf ouder en kwetsbaarder wordt, een kleiner wordende groep professionals en een kleinere middengroep in de leeftijd van 19 tot 65 jaar. Werkenden uit Alkmaar zullen in de toekomst naar verwachting vaker werken combineren met zorgen.

Veilig wonen

Veranderende behoefte ten aanzien van een (veilige) woonomgeving

In Alkmaar zijn steeds meer eenpersoonshuishoudens. Ouderen en mensen met een beperking blijven langer thuis wonen. Dit heeft ook gevolgen voor (het gevoel van) veiligheid. Daarnaast ontstaat er een behoefte aan andere (collectieve) woonvormen. Het aantal mensen met dementie zal in 2040 naar verwachting zijn verdubbeld. Dat heeft gevolgen voor het dagelijks functioneren en (gevoel van) veiligheid, wat zich ook in die gevallen steeds vaker thuis (zelfstandig) afspeelt. Vergeetachtigheid, verminderde mobiliteit (trappen lopen) en toename van angsten kunnen belemmerend werken op het dagelijks functioneren van mensen en op de omgeving. Daarnaast ontstaat er steeds meer behoefte aan een meer divers woningaanbod, met woonvormen waar bijvoorbeeld verschillende generaties onder één dak wonen of waar men collectief dicht bij (zorg)voorzieningen woont.

Meer zelfstandig wonen

Toenemende vraag naar passende woningen

Door de extramuralisering in de zorg is ook de druk op de Wmo toegenomen. Inwoners met psychiatrische problemen worden na klinische opname zo snel mogelijk 'in de wijk' behandeld en begeleid. De overgang van Beschermd wonen naar Beschermd thuis en de behoefte aan kamertraining voor jongeren (18+) hebben de vraag naar passende woningen en kamers vergroot. Uitstroom uit de maatschappelijke opvang leidt ook tot meer druk op de beschikbare woningvoorraad.

Zorggebruik en sociaal economische status

Tweedeling en verschillen in gezondheid en vitaliteit van inwoners

Alkmaar kent een grote variatie in sociaaleconomische status (SES), van laag tot zeer hoog. Het gemiddelde zorggebruik in Alkmaar ligt op het landelijk gemiddelde, maar het aantal GGZ-zorggebruikers ligt hoger dan gemiddeld in Nederland.

De sociaaleconomische status (SES) geeft de positie aan op de maatschappelijke ladder vanuit sociaal economisch oogpunt. De SES is van invloed op de gezondheid. Dat komt voor een klein deel omdat mensen met een slechtere gezondheid vaak een minder hoge SES bereiken, bijvoorbeeld omdat ze minder kansen hebben op de arbeidsmarkt. Voor een veel groter deel komt het echter omdat mensen met een lage SES vaker te maken hebben met risicofactoren, zoals een minder gezonde leefstijl en minder gunstige werk- en woonomstandigheden. Bij preventief beleid is het van belang verschillen in leefstijl te onderkennen tussen hoge en lage SES.

Digitalisering en nieuwe technologie

Optimaal meedoen in de digitale en technologische samenleving

De digitale samenleving biedt veel kansen, zoals vernieuwingen in de zorg. Technologische toepassingen thuis kunnen ondersteunen bij mobiliteits- en levensstijlbeperkingen. Ook als je alleen bent kun je sociaal wereldwijd bewegen op het web. Deze online technieken zijn tijd- en plaatsonafhankelijk en grijpen steeds meer in het leven van de burger in.

Internet is een vindplaats van kennis en informatie die kan bijdragen aan zelfredzaamheid en het zelf organiseren van ondersteuning. De afhankelijkheid van technologie groeit met dezelfde vaart: ook de overheid rekent op een digitale burger. E-health en domotica kunnen mensen helpen om langer thuis

te blijven wonen. Er kunnen grotere verschillen ontstaan tussen de groep die digitaal meekomt en de 'digibeten'.

Politieke ontwikkelingen

Decentraliseren van taken

De decentralisaties in de zorg komen voort uit een nieuwe visie op zorg (meer nabij organiseren, eigen kracht), op de rol van de lokale overheid en op het betaalbaar houden van het 'zorgsysteem'. Nu, na bijna vier jaar, zien we de effecten van deze visie steeds duidelijker. Het lijkt erop dat administratieve lasten gemiddeld zijn toegenomen, de zorgvraag is niet verminderd en de discussie over de budgetten neemt toe. De successen en de tekortkomingen van de decentralisatie zullen naar verwachting meer en scherper in beeld komen in de discussie over de toekomst. Parallel aan deze discussie komt er landelijk ook meer aandacht voor inkoopprocessen en het nut en de noodzaak hiervan.

Invoering van het abonnementstarief

De vraag naar Wmo-voorzieningen is per 1-1-2019 toegenomen door de invoering van het abonnementstarief voor de maatwerkvoorzieningen hulpmiddelen, vervoer en begeleiding. Met deze verlaging wordt de stapeling van eigen betalingen voor zorg en ondersteuning beperkt. Bovendien leidt de maatregel tot transparantie voor cliënten: die weten al bij de aanvraag van de Wmo-zorg wat hun eigen bijdrage daaraan wordt.

In de vierde paragraaf leggen we relaties tussen de trends en ontwikkelingen, en de gekozen speerpunten.

Visie, doelstellingen, uitgangspunten en denkkader

Visie

Alkmaar biedt haar inwoners de ruimte, mogelijkheden en zo nodig ondersteuning om hun (sociale) leven naar eigen inzicht, zelfstandig en zelfredzaam in te richten. Als inwoners dat niet, of niet helemaal, op eigen kracht kunnen realiseren, is vanuit de Wmo passende ondersteuning mogelijk, zodat ook mensen met beperkingen een zinvol en waardig bestaan kunnen leiden.

Algemene doelstellingen

Om de uitvoering van de Wmo kwalitatief goed en betaalbaar te houden, is het wenselijk om alternatieven te (blijven) ontwikkelen die lichter zijn dan de huidige, meer gespecialiseerde vormen van ondersteuning. De algemene doelstelling is dan ook: een transformatie van zwaardere, duurdere vormen van ondersteuning naar lichtere vormen van ondersteuning en preventie.

Uitgangspunten

In relatie tot deze algemene doelstelling hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Het beleid en de uitvoering zijn gericht op preventie, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid.
- Cliënten die niet zelfredzaam zijn ondersteunen we bij het aanvragen van voorzieningen.
- De leefwereld van de cliënt staat centraal in de afwegingen van de gemeente en de ketenpartners. Dit leidt tot persoonsgerichte ondersteuning en zorg.
- (Maatwerk)ondersteuning wordt geleverd tegen 'de beste kosten'. Met 'de beste kosten' wordt bedoeld dat we uitgaan van realistische tarieven, en lage overhead en overige administratieve lasten.
- De toegang tot de ondersteuning is laagdrempelig en begrijpelijk.

Het Wmo-huis van Alkmaar: het denkkader

Het denkkader voor de Wmo is in onderstaand figuur opgenomen. In bijlage 1 wordt dit denkkader in detail uitgewerkt. Hier geven we een beknopte toelichting op het denkkader.

Toelichting:

- Het beleid en de uitvoering van de Wmo zijn gericht op het genereren van maatschappelijke meerwaarde voor de cliënt en zijn/haar omgeving. Om deze abstracte begrippen concreter te maken, is een integraal model ontwikkeld: het Wmo-huis van Alkmaar.
- De basis wordt gevormd door de visie, doelstellingen en uitgangspunten, oftewel 'het wat'.
- Om resultaat te bereiken, gebruiken we de onderscheiden pijlers. Dit is 'het hoe'.
- Met behulp van deze pijlers kijken we zo integraal mogelijk naar een vraagstuk en bepalen we via welke pijler vooral een beter resultaat mogelijk is. De ene keer gaat dat via innovatie, de andere keer door aanpassingen door te voeren in de samenwerking; soms gaat dit door een combinatie.
- Het denkkader is een analyse-instrument/checklist bij een aantal gewenste veranderingen.

In paragraaf vier, waarin we de speerpunten belichten, ziet u welke pijler vooral dominant is.

De drie werkvelden van de WMO

We onderscheiden binnen de Wmo drie velden:

- Veld 1. Algemene voorzieningen en preventie**
- Veld 2. Ondersteuning thuis: toegang en maatwerkarrangementen**
- Veld 3. Ondersteuning met verblijf**

In dit hoofdstuk geven we een algemene schets van het werkveld, waarna we beknopt de huidige stand van zaken belichten. Per werkveld zijn de subdoelstellingen beschreven, in lijn met de programmabegroting 2019.

Veld 1: Algemene voorzieningen en preventie

Algemene schets

Algemene voorzieningen zijn voorliggend aan de maatwerkvoorzieningen, laagdrempelig en zonder indicatie toegankelijk. Algemene voorzieningen dragen eraan bij dat:

- Mensen actief kunnen meedoen door bijvoorbeeld zinvolle dagbesteding en vrijwilligerswerk;
- Mensen ontspanning, gezelschap en een luisterend oor ervaren door gebruik te maken van sociale/recreatieve activiteiten zoals sociale eetcafés, kunst/cultuur, beweging etc.;
- Mensen langer thuis kunnen wonen door gebruik te maken van praktische hulp zoals maaltijdservice, klussendiensten, boodschappenservice en vervoer;
- Mensen gebruik kunnen maken van lichte vormen van zorg en ondersteuning; bijvoorbeeld dagactiviteiten en informele zorg vanuit de wijkleerbedrijven;
- Mensen een beroep kunnen doen op hulp bij regeltaken, zoals een aanvraag bij de Wmo, invullen van formulieren etc.

In dit veld zijn vrijwilligersinitiatieven, buurtondernemingen en ondersteuning door vrijwilligers opgenomen, maar dit is niet een exclusief veld van alleen vrijwilligersinitiatieven. Ook professionele organisaties bieden in dit veld hun diensten aan. Het bieden van laagdrempelige voorzieningen en preventieve activiteiten staan centraal. Door een goed samenspel tussen enerzijds de informele hulp en ondersteuning en anderzijds de formele hulp (geïndiceerde zorg) kunnen inwoners langer zelfstandig thuis blijven wonen.

Door de vergrijzing en het feit dat mensen langer thuis wonen neemt de vraag naar laagdrempelige ondersteuning toe. Door algemene voorzieningen (in de wijk) sterk te positioneren kunnen vragen in de toekomst worden opgevangen. Zwaardere zorg is uit te stellen of te voorkomen door in te zetten op preventie.

Stand van zaken

Mantelzorgondersteuning en respijtzorg

Mantelzorgers worden vaak zwaar belast; door de vergrijzing en de toename van aantal mensen met dementie zal de druk op mantelzorgers de komende tijd toenemen. Het is daarom belangrijk het huidige ondersteuningsaanbod op peil te houden. Mantelzorgers kunnen kosteloos gebruik maken van praktische en emotionele ondersteuning vanuit het Mantelzorgcentrum en jaarlijks de mantelzorgwaardering van €200 aanvragen. In Alkmaar stonden eind 2018 bij het Mantelzorgcentrum 1.713 actieve mantelzorgers ingeschreven. De ondersteuning is levensbreed, waaronder specifieke aandacht voor jonge mantelzorgers.

Vrijwilligers (organisaties)

Veld 1 draait op vrijwilligersorganisaties; hun maatschappelijke waarde is groot. In totaal zijn er ruim 90 organisaties actief in veld 1, waarvan een groot deel bestaat uit vrijwilligersorganisaties. Een ontwikkeling die we momenteel zien, is dat de krapte op de arbeidsmarkt zorgt voor krapte op de 'vrijwilligersmarkt'. De vraag naar (nieuwe) vrijwilligers neemt toe. Ook het type vrijwilligers verandert; dat schept kansen voor mensen die begeleiding nodig hebben (participatie). De Vrijwilligers Centrale Regio Alkmaar (VCRA) is de centrale organisatie voor ondersteuning en bemiddeling. De organisatie is echter wel kwetsbaar vanwege het relatief grote aandeel van tijdelijke middelen.

Wijk- en Buurtcentra

In Alkmaar zijn dertien wijk- en buurtcentra vertegenwoordigd in het voorzittersoverleg van bewonersondernemingen. De meeste algemene voorzieningen in de wijk worden georganiseerd vanuit, of in samenwerking met wijk- en buurtcentra. De afgelopen drie jaar blijkt dat er meer subsidie nodig is; dat komt door meer vraag uit de wijk, een toename in activiteiten, indexatie en investeringen in onderhoud. Er zijn ruim 700 vrijwilligers werkzaam bij bewonersondernemingen. Wijk- en buurtcentra bieden steeds meer een werkplek voor vrijwilligers die extra begeleiding nodig hebben (participatie), maar ook voor dagbestedingsinitiatieven in samenwerking met onder meer de GGZ-NHN. Er is een grote diversiteit bij de wijk- en buurtcentra, met allemaal eigen kansen en bedreigingen. Dit vraagt om een doorontwikkelingsplan per wijk- of buurtcentrum.

Slimmere zorg en innovatie

De Wmo vraagt om een slimme organisatie van de zorg én ondersteuning. Bij het netwerk Slimmere Zorg zijn 500 organisaties en particulieren aangesloten. De beschikbare middelen voor innovatie worden tot eind 2019 vooral ingezet voor de activiteiten van Het Slimste Huis. Deze innovatiemiddelen blijven beschikbaar voor innovaties op het vlak van 'Aanpak tegen eenzaamheid', Alkmaar Dementievriendelijk en 'veiligheid in en om het huis'.

Subdoelstellingen

- Meer inwoners hebben een vitale en gezonde leefstijl
- Meer inwoners kunnen zelfstandig thuis blijven wonen

Veld 2: Ondersteuning thuis

Algemene schets

Voldoende en kwalitatief goede ondersteuning in de thussituatie is een belangrijke voorwaarde om langer en prettig zelfstandig te kunnen blijven wonen. 'Aan de keukentafel' bekijken we vanuit de leefwereld van de cliënt welke ondersteuning nodig is. Een passend ondersteuningsarrangement kan zijn opgebouwd uit maatwerk- en/of algemene voorzieningen.

Veld 2 heeft de volgende maatwerkvoorzieningen:

- Begeleiding (individuele begeleiding, dagbesteding, respijtzorg);
- Hulp bij het huishouden;
- Hulpmiddelen (scootmobielen, rolstoelen en andere vervoersmiddelen, sanitaire voorzieningen, traplift);
- Vervoer (openbaar vervoer, gecontacteerd doelgroepenvervoer: Wmo taxi en gesubsidieerd vervoer: opbelbus, maxmobiel, 55plusbus);
- Woningaanpassingen (trapliften, aanbouw, modulaire woonunits, sanitaire aanpassingen, drempelvrij maken, bereikbaar maken keuken).

In dit veld wordt bij de inkoop regionaal samengewerkt, behalve voor woningaanpassingen en hulp bij het huishouden. Er is een continu samenspel tussen wat een cliënt aan maatwerk nodig heeft, de producten die worden ingekocht en de kwaliteit die wordt geleverd door de zorgaanbieder. De ervaring van de cliënt, opgehaald uit regiegesprekken of uit cliëntervaringsonderzoeken, geeft inzicht in de kwaliteit van de geleverde ondersteuning. Deze ervaringen nemen we mee bij het sluiten van nieuwe contracten.

Veld 3: Ondersteuning met verblijf

Stand van zaken

Huishoudelijke hulp

Voor de huishoudelijke hulp is sinds 1-1-2017 een nieuw contract met zestien zorgaanbieders (waarvan acht aanbieders daadwerkelijk hulp leveren). In de aanbesteding is ingezet op reële tarieven, goede verbinding met en verwijzing naar algemene voorzieningen, en hoge klanttevredenheid. Die aanpak heeft voor cliënten continuïteit van de ondersteuning opgeleverd.

Contracten Begeleiding en Beschermd thuis

Op 31 december 2019 lopen de overeenkomsten af met de aanbieders voor Wmo Begeleiding. In 2017 is resultaatgericht werken ingevoerd voor begeleiding. Tijdens het 'keukentafelgesprek' dat gemeente en cliënt voeren, worden op maat doelen en resultaten opgesteld. De gemeente bepaalt de resultaten van de ondersteuning. De aanbieder heeft de ruimte om hieraan invulling te geven en ontvangt een vast tarief per arrangement. Dit tarief is gebaseerd op een gemiddelde ureninzet per bandbreedte.

Deze werkwijze heeft geleid tot kostenverhoging, en gemeenten hebben geen inzicht meer in de daadwerkelijk ingezette uren en ondersteuning. In de nieuwe inkoop voor 2020 willen we de goede onderdelen van de huidige systematiek behouden, maar we hebben ook behoefte aan meer inzicht in de geleverde ondersteuning. Daarom wordt voor de nieuwe contractperiode het huidige model van resultaatfinanciering aangepast naar een bekostigingssystematiek op basis van 'prijs x hoeveelheid' (PxQ). Deze bekostigingssystematiek is ook het logische gevolg van de vereiste wijze van indiceren die eind vorig jaar door de Centrale Raad van Beroep is uitgesproken. De cliënt heeft een duidelijker inzicht in de hoeveelheid ondersteuning die hij/zij zal ontvangen. Het belangrijke inhoudelijke element van het resultaatgericht werken - de flexibiliteit voor aanbieder en cliënt - blijft behouden.

In 2018 is een regionale pilot Beschermd thuis gestart, vooruitlopend op de omvorming van Beschermd wonen naar twee resultaten:

- Beschermd thuis;
- Beschermd wonen - intramuraal.

Op basis van de ervaringen in de pilot is voor de nieuwe contracten 2020 Beschermd thuis opgenomen als nieuw product/resultaat. Hierbij zetten we in op uitstroom uit Beschermd wonen en de preventie van instroom. Kenmerkend voor Beschermd thuis is dat er naast ambulante begeleiding ook toezicht mogelijk is.

Hulpmiddelen

Ook wat betreft de hulpmiddelen eindigt eind 2019 het lopende contract. Met de nieuwe contracten zetten we in op een hoger serviceniveau door de leveranciers. Om dit te bereiken focussen we op realistische tarieven en gaan we een duurzame relatie aan met één leverancier. Dat heeft als voordeel dat er geen onnodige concurrentie tussen partijen ontstaat, dat er (meer) volume is voor de leverancier en dat er ruimte ontstaat voor een betere relatie met de gemeente en de klanten. Belangrijk nieuw element daarbij is dat er een cliëntenpanel komt dat rechtstreeks met de leverancier in gesprek gaat over de kwaliteit van de geleverde hulpmiddelen en de service. De keuzevrijheid van de klant ligt bij de keuze voor een bepaald type product, niet voor een leverancier.

Bij 'niet-presteren' van de leverancier kan op kosten van de gecontracteerde partij tijdelijk een andere leverancier worden ingezet.

Subdoelstelling

Voor inwoners zijn er voldoende en kwalitatief goede maatwerkvoorzieningen beschikbaar

Algemene schets

In dit derde veld gaat het om beschermd wonen, maatschappelijke opvang, Oggz (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg), prostitutiezorg en vrouwenopvang.

- Beschermd wonen is bedoeld voor mensen die er vanwege psychische problemen niet in slagen om zelfstandig te wonen zonder de directe nabijheid van 24 uur per dag toezicht.
- Maatschappelijke opvang omvat activiteiten die gericht zijn op tijdelijk onderdak en begeleiding voor personen die door een of meerdere problemen, al dan niet gedwongen, de thuissituatie hebben verlaten.
- Vrouwenopvang is gericht op het tijdelijk bieden van onderdak en begeleiding aan vrouwen die, al dan niet gedwongen, de thuissituatie hebben verlaten vanwege relationele problemen en bedreiging/geweld.
- Bij Verslavingszorg gaat het om preventie en organisatie van een inloopvoorziening.

De gemeente Alkmaar ontvangt jaarlijks een doeluitkering van het Rijk voor OGGZ/Verslavingszorg. In de evaluatie van de Woonzorgopgave (vierde kwartaal 2019) worden diverse ontwikkelingen uit veld 3 beschreven: vernieuwing en verbetering sociaal pension, woonbegeleiding jongeren et cetera.

Stand van zaken

'Doordecentralisatie middelen voor opvang en Beschermd wonen'

De verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen ligt sinds 1-1-2015 bij centrumgemeenten, door de decentralisatie van de AWBZ-zorg. In lijn met de decentralisatie van begeleiding naar de gemeenten, heeft de commissie Dannenberg de haalbaarheid verkend van 'doordecentralisatie' van Beschermd wonen van centrumgemeenten naar alle gemeenten. De visie van Dannenberg is overgenomen en het Rijk heeft de overgangdatum van 1-1-2021 meegegeven. Met deze doordecentralisatie verandert straks de rol van de centrumgemeente en zijn er goede financiële en inhoudelijke samenwerkingsovereenkomsten nodig. Dit geldt vooral voor de maatschappelijke opvangvoorziening en Beschermd wonen intramuraal.

Pact 'Wonen met zorg, commitment op leefbaarheid'

Met corporaties en zorgaanbieders hebben we een Pact 'Wonen met ondersteuning' opgesteld. Dit pact dient om de beschikbaarheid van passende woningen in de regio te vergroten en om het beschermd wonen in de thuissituatie zo verantwoord mogelijk te realiseren. Daarbij gaat het om goede begeleiding van cliënten in de wijk en het voorkomen van overlast.

Extra opvang slachtoffers mensenhandel

In 2018 bleek uit onderzoek van het Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel en de Universiteit van Tilburg dat er grote behoefte is aan opvangmogelijkheden voor slachtoffers van mensenhandel met complexe zorgvragen. Het instellen van extra opvangplekken is een maatregel uit het programma 'Samen tegen mensenhandel'. Uitbreiding van de extra opvanglocaties vindt onder meer plaats in Alkmaar. Het gaat om kleinschalige opvang (begeleid wonen voor minimaal drie cliënten).

Prostitutie zorg

Prostitutie zorg wordt door GGD uitgevoerd. Voor cliënten waarbij bredere ondersteuning nodig is levert Mee & De Wering maatschappelijk werk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan ondersteuning om uit de seksbranche te kunnen stappen. In samenwerking met de GGD en het ROC wordt ook wekelijks taalles aangeboden

Het ondersteuningsaanbod is oorspronkelijk ingericht voor de sekswerkers van de Achterdam. In toenemende mate vinden sekswerkers uit heel Noord-Holland Noord de weg naar het prostitutie zorgcentrum in Alkmaar. Ook bieden sekswerkers steeds vaker hun diensten aan via internet. De komende jaren wordt prostitutie zorg daarom naar regionale dienstverlening verbreed. Ook worden werkprocessen ingericht om outreachend contact te maken met internet sekswerkers.

Subdoelstelling

Voor inwoners zijn er voldoende en kwalitatief goede opvangvoorzieningen beschikbaar.

Speerpunten

Met de onderscheiden velden, de vele subsidies, inkoopprocedures Wmo en diverse nieuwe initiatieven is het ingewikkeld om alles een plek te geven in de nieuwe visie.

Dat is dan ook de reden waarom we werken met speerpunten. We beschrijven deze speerpunten in hoofdlijnen; in het uitvoeringsplan worden de speerpunten uitgewerkt.

Bij de keuze van speerpunten in de visie zijn landelijke en lokale trends leidend; er is urgentie wat betreft een gewenste/noodzakelijke veranderopgave.

Speerpunten Veld 1

Speerpunten	Toelichting
Preventie; veilig en toekomstgericht wonen <i>Pijlers: ketensamenwerking, gedrag en bejegening</i>	<p>Door inzet op veiligheid in en om het huis is zwaardere zorg en/of escalatie te voorkomen. Acties zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - val- en brandpreventie - inventarisatie kwaliteit van de buitenruimte in 2 buurten ten behoeve van mobiliteit, sociale veiligheid en bereikbaarheid. - Het voorkomen en aanpakken van ouderenmishandeling (is ook onderdeel van het landelijk actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis'. - Stedelijke ontwikkeling rond de kanaaloevers waarbij ingezet wordt op combinaties wonen en zorg.
Alkmaar is dementievriendelijk <i>Pijlers: innovatie, gedrag en bejegening ketensamenwerking</i>	<p>Alkmaar is een dementievriendelijke gemeente. We zetten in op bewustwording, participatie, nieuwe wijkgerichte voorzieningen, het ontlasten van mantelzorgers en de vindbaarheid van zorg. Geriant ontwikkelt in samenwerking met de gemeente een vervolgplan 'Alkmaar Dementievriendelijk' voor 2020 en verder. In dit plan worden er relaties gelegd met cultuurparticipatie ouderen en Age Friendly Cultural City.^[1]</p> <p><i>Waar iemand met dementie voorheen enkel gebruik maakte van dagbesteding in een zorginstelling, kunnen mensen ook terecht bij passende activiteiten in de wijk.</i></p>
Lokale aanpak tegen eenzaamheid <i>Pijlers: innovatie, gedrag en bejegening</i>	<p>Eenzaamheid komt vaker voor dan men denkt en heeft grote gevolgen voor de kwaliteit van leven. Wat eenzaamheid inhoudt, is voor iedereen anders. Daarom brengt de gemeente Alkmaar samen met diverse organisaties initiatieven samen in een lokale coalitie 'Eén tegen eenzaamheid'. Ook hier is een cross-over met Age Friendly Cultural City en cultuurparticipatie voor ouderen.</p> <p><i>Iemand die zich eenzaam voelt vindt het vaak moeilijk om hulp te vragen, de partners binnen de coalitie gaan daarom outreachend te werk.</i></p>
Aanbod respijtzorg <i>Pijlers: maatwerk, ketensamenwerking, gedrag en bejegening</i>	<p>Alkmaar zet in op het beter in kaart brengen van de behoefte aan respijtzorg. Is het huidige aanbod voldoende laagdrempelig en divers?</p> <p>Hulpvragen waarin het huidige aanbod niet voorziet, vangen we zo mogelijk op met nieuwe respijtzorgvoorzieningen of door uitbreiding van bestaande voorzieningen, zoals respijt aan huis. Dit onderzoek wordt breed ingezet, op het gebied van zowel Wmo als jeugd</p> <p><i>Zo is het voor sommige mantelzorgers prettig wanneer iemand aan huis komt, zodat hij of zij weg kan op flexibele tijden en de zorgvrager in een vertrouwde omgeving is.</i></p>
Inzet (nieuwe) vrijwilligers <i>Pijlers: cliëntparticipatie, integraal werken, systemen en processen</i>	<p>Er is veel vraag naar (nieuwe) vrijwilligers. De basisinfrastructuur voor het werven, behouden en matchen van vrijwilligers wordt daarom op peil gehouden. Vanwege een schaarste aan vrijwilligers en de verandering van het 'soort' vrijwilligers zoeken we samen met vrijwilligersorganisaties naar slimme en nieuwe vormen van het inzetten en begeleiden van vrijwilligers. In samenwerking met enkele wijkcentra en Halte Werk wordt een pilot gestart met het gericht inzetten en begeleiden van kwetsbare vrijwilligers. Aan de hand van de effectencalculator wordt bijgehouden wat hiervan het resultaat is.</p> <p><i>Denk aan participatiekansen voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, iemand die via vrijwilligerswerk in het wijkcentrum werkervaring opdoet en deelneemt aan sociale activiteiten.</i></p>
Doorontwikkeling (maatschappelijk functie) wijk- en buurtcentra <i>Pijlers: financiën, maatwerk</i>	<p>We richten ons op versterking van partnerschap tussen o.a. wijk- en buurtcentra, gemeente, zorgorganisaties, participatiebedrijven en burgerinitiatieven. Dat heeft betrekking op specifieke vraagstukken als dementie, toegang tot zorg, dagbesteding, participatie, eenzaamheid en veiligheid. Waar mogelijk verschuift de maatwerkvoorziening naar wijk- en buurtcentra. Bijvoorbeeld binnen de dagbesteding. Om grip te houden op subsidies aan wijk- en buurtcentra is een ontwikkelperspectief per organisatie nodig, zowel inhoudelijk als financieel. De ontwikkelperspectieven worden in 2020 uitgewerkt aan de hand van vaste onderdelen waaronder partnerschap in de wijk, stabiliteit van het bestuur, bedrijfsvoering, vinden en binden van vrijwilligers en de zichtbaarheid. Er wordt rekening gehouden met het verschil tussen grotere en kleinere organisaties. Maatwerk blijft uitgangspunt.</p>

^[1] Alkmaar neemt deel aan de Regeling Age Friendly Cultural Cities; met de regeling wordt beoogd projecten te stimuleren en ondersteunen die tot doel hebben om samen met gemeenten en andere domeinen te werken aan het verduurzamen van actieve cultuurparticipatie door ouderen, binnen het (gemeentelijke) cultuur- en Wmo-beleid.

Speerpunten Veld 2

Speerpunten	Toelichting
Regiegesprekken met cliënten <i>Pijler: maatwerk</i>	<p>Elke klantgroep vraagt zijn eigen aanpak voor regie. Door hier beter onderscheid in te maken, kunnen we de administratieve lasten beperken (bijvoorbeeld niet onnodig herindiceren bij 'stabiele cliënten') en kan de inzet meer gericht zijn op het verkrijgen van inzicht over de cliënttevredenheid.</p> <p><i>Iemand met een stabiele situatie vraagt minder frequent contact met de klantmanager dan cliënten met multiproblematiek.</i></p>
Versterkt toezicht op de uitvoering van de ondersteuning <i>Pijlers: gedrag en bejegening, financiën</i>	<p>Doel hiervan is om de middelen voor de zorg ten goede te laten komen aan de mensen die het hard nodig hebben. En dat de kwaliteit van zorg kan worden gewaarborgd. Uitgangspunt blijft vertrouwen; met het versterken van het toezicht is meer controle mogelijk op naleving van (contractuele) afspraken (zoals de rechtmatige aanwending van middelen).</p> <p><i>Denk aan dat bij zogenaamde onderbuikgevoelens we met het inregelen van toezicht beter kunnen onderzoeken of de ondersteuning waarvoor wordt betaald, in de praktijk daadwerkelijk goed geleverd wordt.</i></p>
Meer grip op financiën <i>Pijlers: maatwerk, financiën</i>	<p>Doel is ondersteuning zo te financieren dat er goed inzicht en grip is op de daadwerkelijk geleverde (uren)inzet van aanbieders, met behoud van flexibiliteit. Hierdoor komt er ondersteuning op maat, met minder risico op eventuele budgetoverschrijdingen.</p>
Beschikbaarheid woningen voor Beschermd thuis <i>Pijlers: innovatie, maatwerk</i>	<p>Met Beschermd thuis zetten we in op uitstroom uit Beschermd thuis en de preventie van instroom. Kenmerkend voor Beschermd thuis is dat er - naast ambulante begeleiding - toezicht kan worden ingezet. De wachttijd voor een 'verdienwoning' is te lang: minimaal een half jaar. In de Woonzorgopgave werken we aan een grotere beschikbaarheid van woningen zodat de wachtlijst (80 inwoners) omlaag kan.</p>
Op elkaar aangepaste vervoersstromen <i>Pijlers: cliëntparticipatie, ketensamenwerking</i>	<p>Vanuit de behoefte aan mobiliteit brengen we de samenwerking in beeld tussen de vervoersvormen in de keten. Daarmee willen we de beschikbaarheid en bezettingsgraad van de verschillende vervoersmogelijkheden optimaliseren. In 2019 wordt aan de raad een mobiliteitsplan aangeboden. In dit plan worden verschillende scenario's geschetst om de vervoersstromen beter op elkaar aan te laten sluiten. Maatwerk blijft voorop staan.</p> <p><i>Als er behoefte is aan een ritje, willen we dat het voor cliënten snel duidelijk is welke vervoersmiddelen beschikbaar zijn (oa opelbus, maxmobiel, 55 plusbus).</i></p>
6. Sociaal domein goed (digitaal) vindbaarheid en toegankelijk <i>Pijlers: gedrag en bejegening, systemen en processen</i>	<p>Alkmaar zet maximaal in op de verbetering van de digitale dienstverlening. De vindbaarheid richt zich niet alleen op het 'waar' maar vooral op de 'begrijpelijkheid' van informatie. Daarbij houden we rekening met de beperkingen van mensen die laaggeletterd zijn en zorgen we voor een vangnet voor minder digitaal vaardige klanten. Via diverse kanalen bereiken we de verschillende doelgroepen. Hierbij is de Stadskrant een veelgebruikt medium, maar zetten we ook in op andere vormen zoals Facebook. Er zijn makkelijk leesbare folders over verschillende onderwerpen die besproken kunnen worden tijdens bijvoorbeeld het Wmo-keukentafelgesprek of bij het Formulierenpunt.</p> <p><i>Via de bibliotheek kunnen mensen bijvoorbeeld geholpen worden bij meer digitale zelfredzaamheid. Er blijft ook een loketfunctie en cliëntwondersteuning.</i></p>

Speerpunten Veld 3

Speerpunten	Toelichting
Nieuwe visie op de maatschappelijke opvang <i>Pijlers: innovatie, maatwerk, ketensamenwerking, financiën</i>	<p>De vraag uit verschillende groepen (jongeren, jonge moeders, economisch daklozen) neemt toe, terwijl de manier waarop we de opvang georganiseerd hebben niet is bijgesteld sinds de invoering van de Wmo 2015. De nieuwe visie geeft inzicht in maatregelen om de maatschappelijke opvang toekomstbestendig te maken en de doorstroom naar reguliere voorzieningen te verhogen. In het laatste kwartaal van 2019 leggen we deze visie voor besluitvorming voor.</p> <p><i>Op basis van de nieuwe visie bereiden we de verplaatsing voor van de nachtopvang dnoDoen. De nieuwe locatie wordt uiterlijk in 2020 bepaald. De realisatie gebeurt in de huidige beleidsperiode.</i></p>
Personen met verward gedrag <i>Pijlers: maatwerk, ketensamenwerking</i>	<p>In mei 2019 is de Opvang Verwarde Personen geopend. De aanpak van verwarde personen is breder. Komende beleidsperiode richten we ons op casuïstiekoverleg complexe casussen en de verbetering van bestaande (bovenregionale) overlegstructuren op het grensvlak van zorg en veiligheid.</p> <p>We bereiden ons ook voor op de invoering van de Wet Verplichte GGZ (WVGGZ) per 1 januari 2020. Met de invoering van deze wet worden zorg en veiligheid bij het opleggen maatregelen aan personen met verward gedrag beter verbonden en dat moet de situatie van de persoon én diens omgeving verbeteren. Onder de WVGGZ kunnen als interventies naast verplichte opname ook ambulante behandeling en begeleiding worden opgelegd.</p>
Actieprogramma Dak- en Thuisloze jongeren <i>Pijler: innovatie</i>	<p>In juli 2019 start Alkmaar, ondersteund vanuit het Ministerie van VWS, met het Actieprogramma Dak- en Thuisloze jongeren. Doel van dit actieprogramma is om het aantal zwerfjongeren in de regio sterk te verminderen. Met de deelname aan het actieprogramma zetten we in op het voorkomen van dak- en thuisloosheid onder jongeren, en ook op de aanpak van de knelpunten waar zwerfjongeren vaak tegenaan lopen.</p> <p><i>Denk aan een duidelijk aanspreekpunt voor de jongere, schuldhulpverlening, scholing, opvang en wonen, regels (overgang Jeugdwet naar Wmo) etc.</i></p>

Bijlage 1: Het Wmo-huis: denkkader

Innovatie

- Innovatie van de zorg integraal benaderen en uitvoeren
- Innovatie van de zorg ontwikkelen in regioverband, in samenwerking met het rijk en met ketenpartners

Integraal werken

- Ketenpartners en de gemeenten werken integraal
- Knelpunten integraal oppakken en oplossen

Gedrag en bejegening

- De bejegening van de cliënt is een belangrijk speerpunt in de hele zorgketen.
- De bejegening van de cliënt gebeurt op basis van respect en gelijkwaardigheid.
- Cliënten worden serieus genomen.
- Cliënten worden behandeld als klanten.

Cliëntparticipatie

- De wmo-raad is de cliëntenraad die gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengt.
- De cliënttevredenheid wordt gemeten en gemonitord
- De monitoring en de klachten vormen de basis voor het verbeteren van het beleid en de uitvoering van de wmo.

Maatwerk

- Waar mogelijk maken we gebruik van standaardprocessen en standaardproducten, maar wij verliezen hierbij de noodzaak voor maatwerk niet uit het oog.

Ketensamenwerking

- Samen met ketenpartners verbeteren we de ketensamenwerking en de zorgketen.
- Proces- en systeemverbeteringen worden integraal in de keten ontwikkeld en geïmplementeerd.

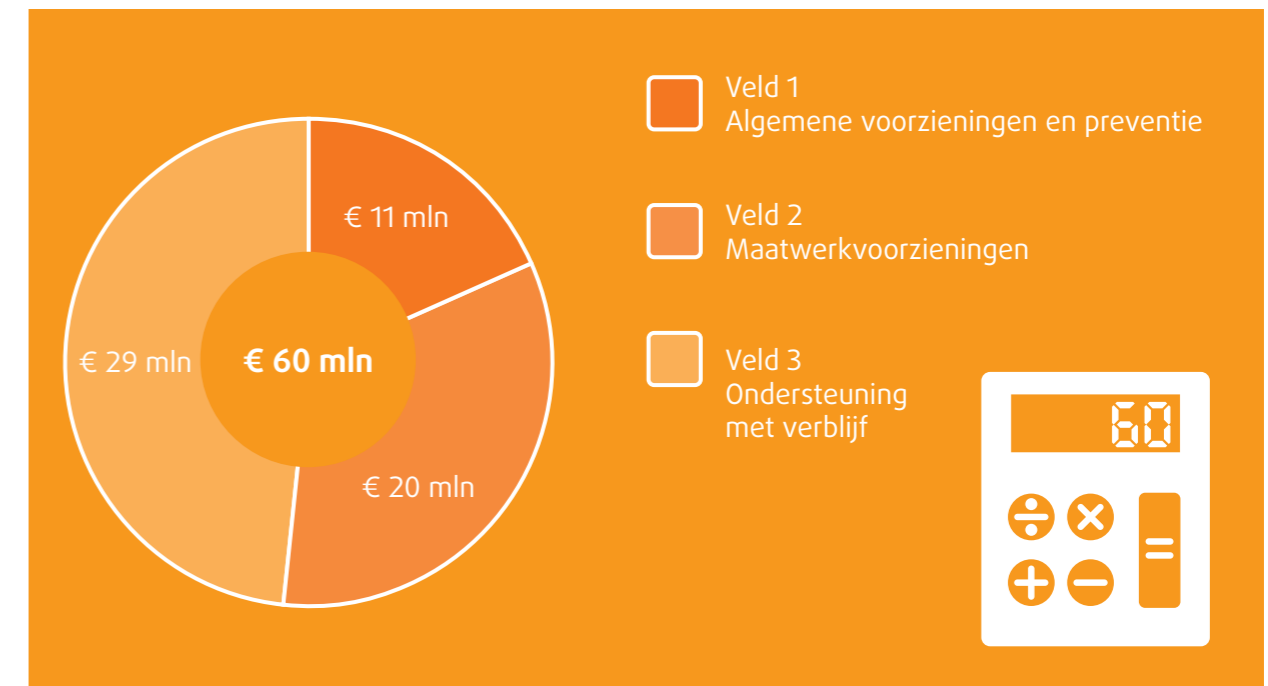
Systemen en processen

- Systemen en processen zijn gericht op de vermindering van de administratieve lasten in de keten.
- Systemen en processen zijn gericht op de ondersteuning van de effectiviteit van de zorg. Dit doen wij door het analyseren van cliëntreizen en door ketenoverleggen.
- Systemen en processen zijn gericht op verhoging van de productiviteit en de efficiency. Dit doen wij door ketenautomatisering en ketendigitalisering.

Financiën

- We leveren zorg en voorzieningen tegen de beste kosten.
- Voor voorzieningen die niet onder het abonnementstarief vallen blijft de gemeente een eigen bijdrage hanteren.
- De gemeente blijft in regioverband werken om schaalvoordeel te behouden.
- Resultaatfinanciering wordt bij Begeleiding aangepast, de daadwerkelijke geleverde zorg wordt vergoed, flexibiliteit blijft bestaan.
- Cliënten beschermd wonen worden voor 1-1-2021 geherindiceerd.

Bijlage 2: Financieel kader

Participatie

Visie

Alkmaar, 12 september 2019

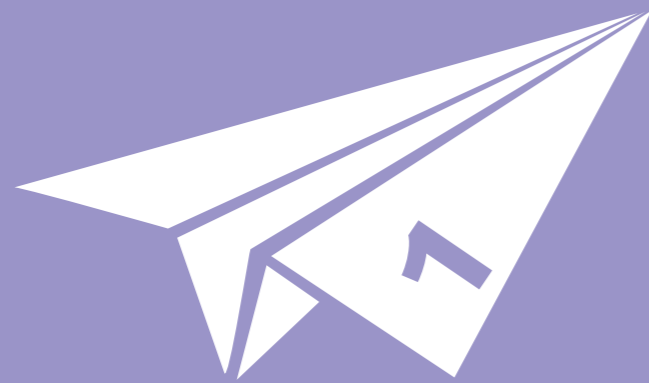
alkmaar.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	74
2	Visie en doelstellingen	76
2.1	Visie	77
2.2	Doelstellingen	77
2.3	Maatschappelijk effect	77
2.4	Uitgangspunten	77
2.5	Samenwerking met maatschappelijke partners	79
2.6	Financieel kader	79
3	Trends en ontwikkelingen	80
	Demografische ontwikkeling	81
	Ontwikkeling klantenbestand	81
	De veranderende arbeidsmarkt vraagt om goede aansluiting van het onderwijs	81
	Tweedeling en verschillen in gezondheid en vitaliteit van inwoners	81
	Optimaal meedoen in de digitale en technologische samenleving	82
	Arbeidsmarktontwikkelingen vragen om competentieontwikkeling van de beroepsbevolking	82
4	Drie velden van ondersteuning	83
	Veld 1: Onderwijs en arbeidsmarkt	84
	Veld 2: Leven lang ontwikkelen	84
	Veld 3: Werk en andere vormen van participatie ('Nuggers' en uitkeringsgerechtigden)	85
5	Speerpunten en resultaten	87
	Speerpunten Veld 1	88
	Speerpunten Veld 2	88
	Speerpunten Veld 3	89
6	Uitvoeringsagenda	90
	Bijlage 1: Participatie	92

Inleiding

1. Inleiding

De regionale visie op de Participatiewet Heerhugowaard, Alkmaar en Langedijk 2015-2018 is afgelopen. Op basis van bestaande wetgeving, het nieuwe collegeprogramma 'Alkmaar aan zet' en actuele trends en ontwikkelingen is een nieuw kader noodzakelijk. De HAL-gemeenten hebben besloten om ieder op hun eigen manier een visie te ontwikkelen. Uiteraard stemmen deze gemeenten de ontwikkeling van deze kaders met elkaar af. De gemeente Alkmaar kiest voor een brede, integrale insteek bij de ontwikkeling van de visie Participatie. Breed en integraal, omdat we ook andere domeinen nadrukkelijk bij het beleid betrekken, zoals onderwijs, economie en wonen. De gemeenschappelijke regelingen (WNK en BVO Halte Werk) maken deel uit van de visie Participatie. De visie op Participatie heeft geen afgebakende looptijd. Het is daarom algemeen geformuleerd en niet aan tijd gebonden opgesteld. Bij de uitvoeringsagenda is dat anders. De looptijd daarvan is van 2019 tot en met 2023.

Onder participatie verstaan we dat *alle* inwoners actief meedoen in onze samenleving, ongeacht hun leeftijd, huidskleur, afkomst, geloof, gender, seksuele oriëntatie, of beperking, Het liefst via werk; maar als dat (nog) niet lukt, dan via andere vormen van participatie. Om *alle* inwoners in staat te stellen mee te doen, hebben we in de Alkmaarse Diversiteitsagenda vier speerpunten benoemd waarop we ons richten waaronder Onderwijs en Arbeidsmarkt. De ambities in de Diversiteitsagenda zijn voor ons integraal onderdeel van de visie.

We willen de mogelijkheden optimaliseren om onze inwoners perspectief te bieden naar vermogen. Op deze manier maken zij dan deel uit van de samenleving. Maar dat kunnen we als gemeente natuurlijk niet alleen bereiken. Maatschappelijke partners zijn hiervoor hard nodig. Zo is het onderwijsveld nodig om goed op de arbeidsmarkt toegeruste jongeren af te leveren. Van de zijde van werkgevers wordt flexibiliteit gevraagd in het aannemen van perso-

neelsleden die niet direct over het juiste profiel beschikken. Van zowel werknemers als werkgevers zijn inspanningen noodzakelijk om inzetbaar te blijven.

In de visie zijn preventie en integraliteit sleutelwoorden tot succes. Zoals onderwijs dat goed aansluit bij de vraag uit de arbeidsmarkt en dat burgers de mogelijkheid biedt tot een leven lang ontwikkelen naar hun eigen individuele niveau. Hierbij denken we ook aan inwoners met migratieachtergrond, die vaak bijzonder achtergesteld zijn op de arbeidsmarkt. Onderwijsactiviteiten die maatwerk bieden voor individuele burgers of groepen burgers (zoals bepaalde culturele minderheden) zorgen ervoor dat onze inwoners aan het arbeidsproces (blijven) deelnemen en hun inclusie en weerbaarheid op peil blijft of verbetert.

Het college wil meer samenhang tussen de verschillende domeinen en bovendien een versterkte samenwerking met Wmo, Jeugdhulp en Onderwijs. Sterkere onderlinge samenwerking leidt tot een betere participatie van inwoners. Zo hebben we op de snijvlakken tussen de domeinen te maken met kwetsbare inwoners met complexe problemen zoals schulden, huisvesting, sociale isolatie, verslaving en psychiatrische problematiek. Een persoonsgerichte aanpak zorgt ervoor dat onze inwoners in hun zelfredzaamheid worden ondersteund op het gebied van zorg, onderwijs en participatie.

In de visie zetten we in hoofdstuk 2 onze doelstellingen en de uitgangspunten uiteen. In hoofdstuk 3 schetsen we enige belangrijke trends en ontwikkelingen. Aansluitend benoemen we in hoofdstuk 4 de drie velden van ondersteuning. In hoofdstuk 5 benoemen we de speerpunten en de resultaten. Tot slot eindigen we in hoofdstuk 6 met een korte toelichting op de uitvoeringsagenda.

Visie en doelstellingen

2.1 Visie

Wij vinden het belangrijk dat Alkmaar een stad is waarin alle inwoners zoveel mogelijk meedoen, in een inclusieve samenleving. In Alkmaar is ruimte voor verschil. Iedereen kan zichzelf zijn en op die basis vrij, veilig en volwaardig meedoen, ongeacht leeftijd, huidskleur, afkomst, geloof, gender, seksuele oriëntatie, en/of beperking. Discriminatie accepteren we niet, ook niet op de arbeidsmarkt.

We willen graag dat onze inwoners hun economische zelfstandigheid behouden in een sterk veranderende arbeidsmarkt. Daarbij is het uitgangspunt dat werk moet lonen. We streven dan ook naar duurzame inzetbaarheid van onze inwoners.

Dat onze inwoners optimaal meedoen is interessant voor meerdere partijen. Zo is het van belang dat het bedrijfsleven beschikt over voldoende en gekwalificeerd personeel. Dit vraagt om inspanning van diverse partijen, waaronder het bedrijfsleven, het onderwijs en uiteraard onze inwoners zelf.

Meedoen kan op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door het verrichten van betaald werk, omdat dit sociaal en economisch zinvol is. Lukt dit niet, dan kan meedoen ook op andere manieren: vrijwilligerswerk doen, mantelzorg verlenen en verschillende andere vormen van participeren in de samenleving. We streven naar het optimaal kansen bieden aan onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bevordering van economische zelfstandigheid is daarbij een belangrijk vertrekpunt. Aan het werk gaan heeft voorrang, ook als dat betekent dat er permanente (financiële) ondersteuning nodig is en blijft. Daarnaast blijven wij als samenleving oog houden voor inwoners die niet meer in staat zijn tot arbeidsparticipatie. Deze inwoners ondersteunen we, desnoods permanent.

2.2 Doelstellingen

De algemene doelstellingen zijn:

1. Minder mensen stromen de bijstand in;
2. Meer mensen stromen de bijstand uit;
3. Meer mensen die niet op de arbeidsmarkt participeren, doen op een andere manier mee in de samenleving;
4. Minder inwoners leven onder het sociaal minimum;
5. Preventie van onbedoelde misverstanden in de uitkeringsverstrekking, fraude is niet acceptabel.

2.3 Maatschappelijk effect

Alle Alkmaarders participeren in de samenleving, het liefst door middel van werk.

2.4 Centraal in onze visie staan de volgende uitgangspunten

De visie op Participatie vraagt om een stevig fundament bestaande uit heldere uitgangspunten. Wat ons betreft zijn dat:

- Zelfredzaamheid van inwoners;
- Uitgaan van de 'bedoeling' om te doen wat nodig is: regels zijn helpend in plaats van leidend;
- Vakmanschap van onze professionals;
- Voorkomen van de effecten van armoedeval;
- Onderwijs en arbeidsmarkt: actief reageren op actuele ontwikkelingen in de samenleving;
- Regionale samenwerking.

Zelfredzaamheid van inwoners

Veel van onze inwoners zijn prima in staat op eigen kracht in onze samenleving mee te doen. Als inwoners dit niet op eigen kracht kunnen, ondersteunen wij hen op maat. Voor inwoners in een zeer kwetsbare positie verzorgen wij passende ondersteuning in een 'beschutte' omgeving. Zij krijgen dan meer begeleiding - en aanpassing van hun werkplek - dan van een reguliere werkgever is te verwachten.

Uitgaan van de bedoeling (persoonsgerichte benadering)

Wij zijn voorstander van een integrale persoonsgerichte benadering, waarbij de leefwereld van onze inwoner centraal staat en waarbij het systeem (protocollen, regels, etc.) ondersteunend is. In onze stad stellen we alle inwoners zoveel mogelijk in staat om mee te doen in de samenleving. Het gaat hier over inclusie, oftewel de insluiting in de samenleving van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardige rechten en plichten.

Als het standaardaanbod of de standaardprocedure de eigenlijke bedoeling in de weg staat, zetten we 'onorthodoxe' oplossingen in. Uiteindelijk moet dit alles ertoe leiden dat de inwoner zelfstandig is en kan meedoen naar vermogen. Is dit (nog) niet mogelijk, dan bieden we ontwikkelingsgerichte ondersteuning op maat. We blijven denken vanuit de mogelijkheden van de wet.

Persoonlijke professionaliteit: denken in mogelijkheden, inzetten op vernieuwing

De samenleving verandert in een hoog tempo. Oplossingen van gisteren volstaan niet altijd meer voor de uitdagingen van morgen. Die veranderingen bieden naast uitdagingen ook veel kansen. Dit betekent dat professionals uitdrukkelijk oog moeten houden voor vernieuwing en innovatie in ons beleid en de uitvoering ervan. Daarbij zal niet alleen geïnvesteerd worden in 'quick wins', maar ook in innovaties die op lange termijn van waarde kunnen zijn. Professionals moeten de ruimte krijgen om juist vanuit die leefwereld - vanuit de 'bedoeling' - maatwerkoplossingen te realiseren.

Voorkomen van de effecten van armoedeval

Een actueel knelpunt is dat mensen van de regen in de drup kunnen komen doordat hun inkomen lager wordt als ze een baan vinden en geen uitkering meer hebben. Daarom onderzoeken wij de mogelijkheid van een financiële stimulans om mensen uit een uitkering te krijgen én te houden. Wij denken aan een premie - onder heldere voorwaarden - voor mensen met een nieuwe baan of als Zelfstandige

Zonder Personeel (zzp'er). Werken moet tenslotte lonen.

Onderwijs en arbeidsmarkt: actief reageren op actuele ontwikkelingen in de samenleving

Ons streven is dat mensen zoveel mogelijk economisch weerbaar zijn. Dat is immers gewenst, zowel vanuit sociaal als economisch perspectief. Soms moeten we inwoners daarbij helpen. De arbeidsmarkt verandert snel. Veranderingen, die zorgen voor uitdagingen voor het onderwijsveld. Een goede aansluiting tussen wat het onderwijs biedt en wat de arbeidsmarkt vraagt, is daarbij essentieel voor onze inwoners zelf. Daarnaast is aandacht van werkenden om werkfit te blijven ook belangrijk. We vinden het van belang om, binnen onze mogelijkheden, hierop invloed uit te oefenen. Door onze aandacht hier meer op te richten, leveren wij een bijdrage om onze inwoners economisch zelfstandig te houden.

Regionale samenwerking

In de afgelopen periode zijn bestuurders uit de gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk en Uitgeest bij elkaar gekomen om een regionale visie te formuleren op de dienstverlening aan inwoners in het kader van de Participatiewet. Daarbij is uitgesproken dat verdere samenwerking nodig is om dienstbaar te zijn naar aan de meest kwetsbare mensen in onze samenleving. We willen met elkaar de mogelijkheden optimaliseren om mensen naar vermogen perspectief te bieden en deel te laten nemen aan de samenleving. Samen met onze inwoners gaan we op zoek naar de ondersteuning die ze nodig hebben om hun duurzaam perspectief te bieden. Door een nieuwe en integrale werkwijze wil de regio op langere termijn de uitvoering van de Participatiewet effectiever maken en betaalbaar houden. We blijven inzetten op samenwerking met onze regiogemeenten. Waar dat kan, zetten we in op intensivering van deze samenwerking - mét oog voor de eigen lokale vrijheid van gemeenten.

2.5 Samenwerking met maatschappelijke partners

Resultaten behalen is vooral mogelijk bij een goede samenwerking tussen gemeente, inwoners, cliëntorganisaties en maatschappelijke organisaties op het snijvlak van arbeid, economie en onderwijs. Daar blijven we dan ook in investeren. Goed werkende sociale infrastructuur blijven bestaan; waar dat nodig is, zorgen we voor versterking.

Met de cliëntenraad van Halte Werk is er structureel bestuurlijk overleg. Belangrijke thema's zijn integrale toegang tot voorzieningen, cliëntondersteuning en een (nog) verdere doorontwikkeling van de kwaliteit van de dienstverlening. De cliëntenraad Halte Werk is betrokken bij het jaarlijkse klantvervalsonderzoek onder de gebruikers van de Participatievoorzieningen.

De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de regionale opgaven, zoals de energietransitie, woningbouw en de toenemende zorgvraag, vergen een andere benadering van arbeidsmarktvragestukken; ook maken ze een herdefiniëring nodig van de rol van de overheid, het onderwijs en het bedrijfsleven. Dit geeft reden om nieuwe afspraken te maken in de arbeidsmarktregio Noord-Holland Noord van het regionaal platform arbeidsmarktbeleid (RPAhn). Met het ondertekenen van het convenant 'Voor een werkende arbeidsmarkt

2019 - 2025' op 29 oktober 2018, hebben 34 partijen aangegeven gezamenlijk actie te ondernemen voor een werkende arbeidsmarkt in Noord-Holland Noord. De inzet is een arbeidsmarkt waarin iedereen die kan werken, werkt en daarmee een bijdrage levert aan een sterke regionale economie. Er komt een regionale arbeidsmarktagenda voor de ontwikkeling van gezamenlijke acties in de regio. De visie met de uitvoeringsagenda zal hierop aansluiten.

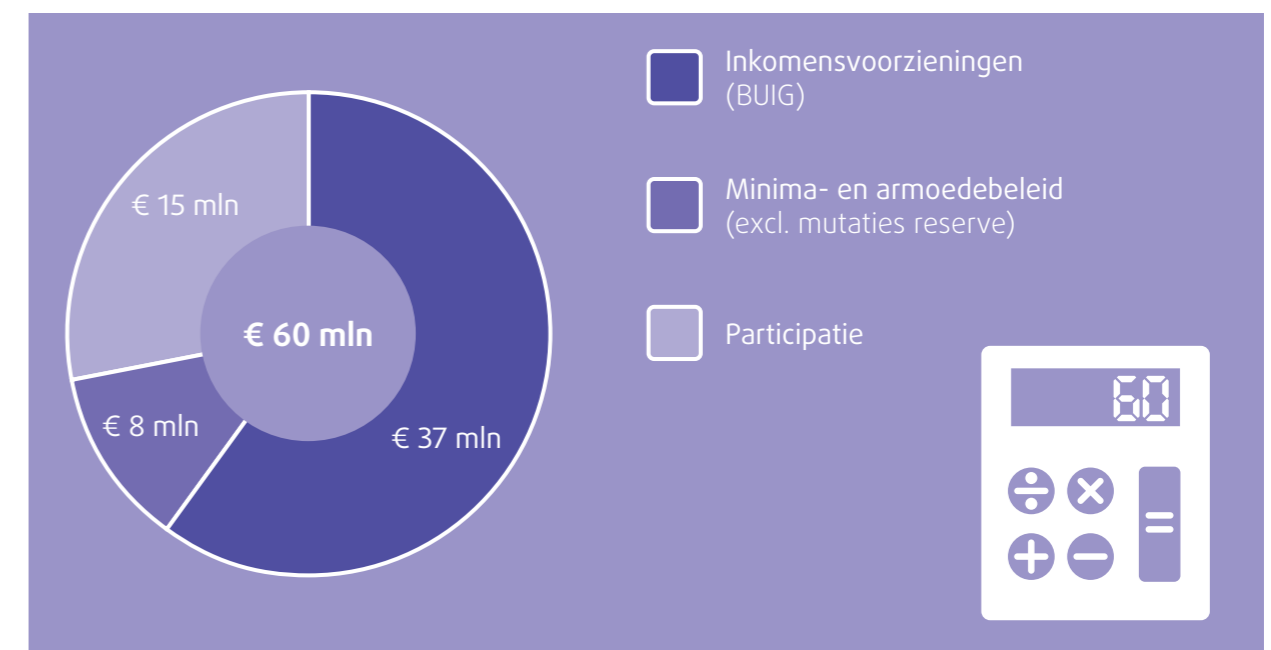
In het eerdergenoemd convenant is afgesproken dat de regionale samenwerking zich van 2019 tot en met 2025 primair richt op:

- Duurzaamheid: focus op kansrijke beroepen
- Ontwikkeling: een Leven Lang Ontwikkelen
- Inclusie: aandacht voor kwetsbare groepen

Een gecoördineerde aanpak van deze thema's is ook gericht op een optimale benutting van Europese, rijk- en provinciale middelen in de regio ten behoeve van de regionale opgaven.

2.6 Financieel kader

Voor 2019 is een bedrag begroot van afgerond 60 miljoen. Dit bedrag wordt ingezet voor uitkeringen, re-integratie, inburgering en minimabeleid. Het bedrag is exclusief uitvoeringskosten.

Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk beschrijven we algemene ontwikkelingen en trends die zijn gerelateerd aan de Participatiewet.

Demografische ontwikkeling

De meest opvallende trend is vergrijzing en ontgroening. Dat wil zeggen dat de vergrijzing in Alkmaar de komende jaren toeneemt en het aandeel jongvolwassenen licht afneemt. De beschikbaarheid van voldoende arbeidspotentieel kan hiermee onder druk komen te staan. De ontwikkeling van de Kanaalzone biedt juist kansen voor nieuwe arbeid, en daarmee voor jonge mensen om zich in Alkmaar te vestigen.

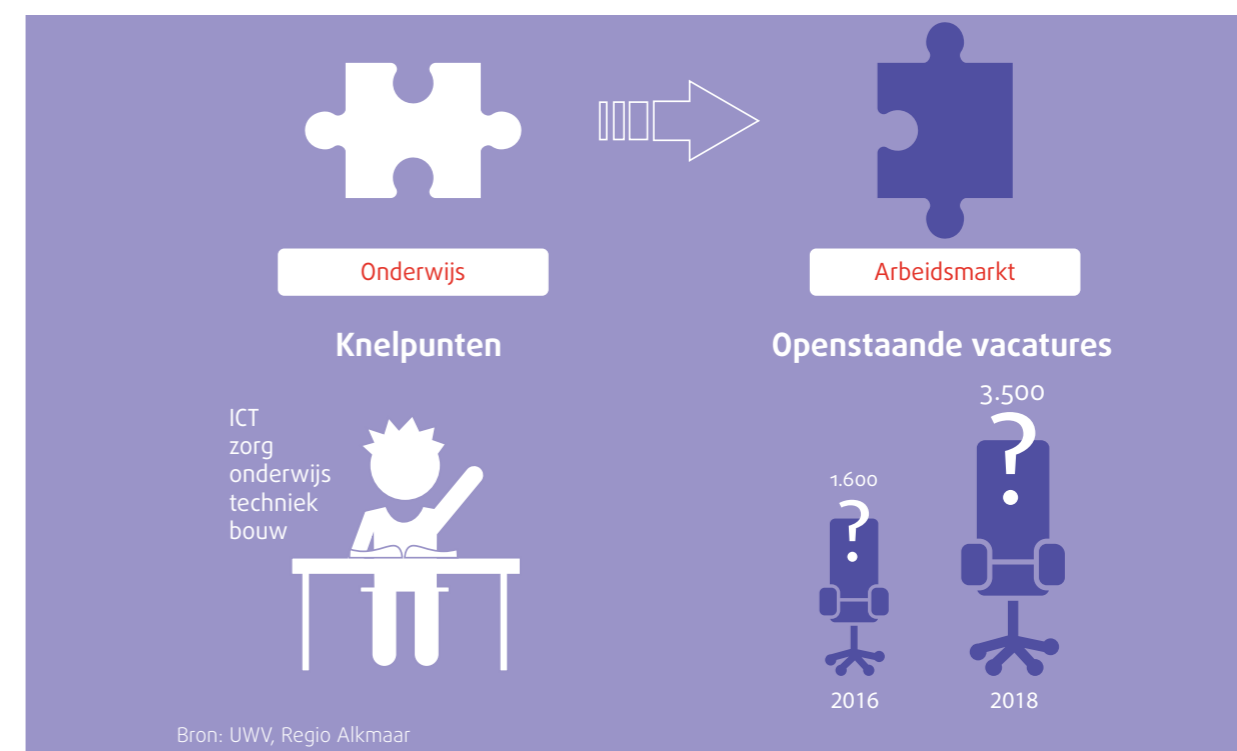
Ontwikkeling klantenbestand

In het klantenbestand van Halte Werk tekent zich een duidelijke ontwikkeling af. Er is een duidelijke toename van de langdurige zorgklanten in het bestand, waarbij ruim 75% van deze klanten vier jaar in de uitkering verblijft en er bij zo'n 55% van alle langdurige zorgklanten sprake is van een psychisch gerelateerde oorzaak (vaak in combinatie met andere beperkingen). Een andere verandering die duidelijk wordt is de toestroom van jongeren die niet zoals voorheen in aanmerking komen voor

de Wajong (omdat ze niet 100% arbeidsongeschikt zijn). Deze ontwikkeling gaan we intensief monitoren. Als een andere aanpak of methode vereist is, zullen we die toepassen om deze groep inwoners perspectief op werk te bieden.

De veranderende arbeidsmarkt vraagt om goede aansluiting van het onderwijs

De arbeidsmarkt in de regio Alkmaar is volop in beweging. Eind 2016 telde het UWV in de regio Alkmaar nog 1.600 openstaande vacatures, eind 2018 is dit aantal opgelopen naar 3.500. Landelijke tekorten op onder andere het gebied van zorg, ICT, onderwijs, techniek en bouw vormen knelpunten op de arbeidsmarkt. Om voortdurend op nieuwe ontwikkelingen en technologische veranderingen te kunnen inspelen is een leven lang ontwikkelen belangrijk. Het is cruciaal dat werkgelegenheid, onderwijs en opleidingsniveau op peil blijven en op elkaar aansluiten om de gemiddeld relatief goede inkomenssituatie in Alkmaar te behouden.

Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt

Tweedeling en verschillen in gezondheid en vitaliteit van inwoners

In Alkmaar hebben we een grote variatie in sociaaleconomische status (SES), van laag tot zeer hoog. De SES is doorgaans van invloed op gezondheid. Mensen met een lagere SES hebben meestal een minder goede gezondheid. Minder kansen op de arbeidsmarkt en financiële moeilijkheden kunnen oorzaken zijn van een lagere SES. Een lagere SES zorgt op zijn beurt weer voor risicofactoren, zoals een minder gezonde leefstijl en minder gunstige werk- en woonomstandigheden. Bij zowel de jeugdzorg als de langdurige zorg is een trend te zien van een focus op behoud van gezondheid en eigen kracht, door aanpassing van leefstijl en preventie. Het is belangrijk om de tweedeling in de samenleving tegen te gaan. Dat willen wij bijvoorbeeld doen met het in ontwikkeling zijnde onderwijs-arbeidsmarktbeleid, maar ook willen we Alkmaarders die dat financieel nodig hebben in staat stellen gebruik te laten maken van een gunstige collectieve ziektekosten verzekering.

Optimaal meedoen in de digitale en technologische samenleving

De digitale samenleving biedt veel kansen, zoals vernieuwingen in de zorg. Technologische toepassingen thuis kunnen ondersteunen bij mobiliteits- en levensstijlbeperkingen. Ook als je alleen thuis bent, kun je sociaal bewegen op het web. De afhankelijkheid van technologie groeit met dezelfde vaart; ook de overheid rekent meer en meer op de digitale burger. Deze ontwikkeling vraagt veel van de digitale vaardigheid van inwoners. Fysieke sociale interactie wordt meer en meer vervangen door digitale interactie. Tegelijkertijd geldt in de praktijk dat er ook een groep is die niet goed met deze ontwikkeling kan meekomen en zodoende op achterstand dreigt te raken. Ook kan distributie van belangrijke informatie via internet leiden tot (finan-

ciële) moeilijkheden als de ontvanger niet in staat is met de digitale snelweg om te gaan. Het is dan ook een belangrijke taak voor ons om hierop goed in te spelen.

Arbeidsmarktontwikkelingen vragen om competentieontwikkeling van de beroepsbevolking

Verschuivingen in de werkgelegenheid, digitalisering en robotisering van werkzaamheden vragen om andere en nieuwe vaardigheden voor de arbeidsmarkt. De flexibilisering van de arbeidsmarkt heeft meer onzekerheid tot gevolg en vraagt van mensen een groot aanpassingsvermogen en veel individuele verantwoordelijkheid. Het is de vraag of iedereen hierin mee kan. Dat geldt in het bijzonder voor de groep mensen die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben vanwege leeftijd, opleidingsniveau of arbeidsbeperking. We zoeken binnen deze ontwikkelingen naar kansen om onze inwoners perspectief te bieden.

Drie velden van ondersteuning

In de tekst van de Participatiewet is bij de begripsomschrijving aangegeven waar gemeenten zich mee moeten bezighouden.

Kern van de wet is dat de gemeente ondersteuning biedt bij arbeidsinschakeling en dat zij indien nodig financiële bijstand verleent. De gemeente Alkmaar kiest bij de ontwikkeling van de visie op Participatie voor een brede, integrale insteek met oog voor preventie.

In Alkmaar hebben we dit vertaald in de onderstaande drie velden:

- I. Onderwijs en arbeidsmarkt;
- II. Leven lang ontwikkelen;
- III. Werk en andere vormen van participatie ('Nuggers' en uitkeringsgerechtigden).

Veld I. Onderwijs en arbeidsmarkt

De gewijzigde arbeidsmarkt zorgt voor nieuwe uitdagingen in het onderwijs. Dit vraagt om actief reageren op actuele ontwikkelingen in de samenleving. Daarbij gaat het uiteraard om verbetering van de aansluiting van het (traditionele en formele) onderwijs op de arbeidsmarkt; maar meer nog gaat het om versterking van flexibel onderwijs en van het meer informele leren via cursussen, trainingen en bedrijfsspecifieke opleidingen. Dit vereist niet alleen dat onderwijsinstellingen (MBO-agenda's) beter op de arbeidsmarkt anticiperen, maar ook dat werkgevers zich inzetten om - samen met de onderwijs-, scholings- en opleidingenmarkt - flexibele scholingsmodules en certificaten te ontwikkelen. Het is daarbij van belang dat we jongeren met de vereiste beroepskwalificaties binden aan onze gemeente. De aanwezigheid van jongeren en young professionals (starters) vergroten de potentiële beroepsbevolking, en daar is gezien de demografische ontwikkeling behoefte aan.

Wat willen we bereiken? Een onderwijsaanbod dat bijdraagt aan een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en een duurzame arbeidstoelating van (kwetsbare) jongeren. Voldoende en betaalbare huisvesting om jongeren aan onze stad te binden.

Veld II. Leven lang ontwikkelen

Ook na de schoolbanken vraagt de snel veranderende samenleving om voortdurende ontwikkeling van de beroepsbevolking. Verschuivingen in de werkgelegenheid, digitalisering en robotisering vragen om andere en nieuwe bekwaamheden voor de arbeidsmarkt: weerbare en wendbare werknemers die vanzelfsprekend en voortdurend werken aan de eigen ontwikkeling, talenten, vaardigheden en competenties. Voor onze inwoners betekent dit: oog houden voor de veranderingen in de samenleving en tijdig bij- of omscholen als de arbeidsmarkt daarom vraagt. Dat laatste is nog niet voor iedereen

vanzelfsprekend en vraagt dan ook de komende jaren de aandacht. Inwoners moeten inzicht hebben in hun eigen kennen en kunnen, en zo inschatten waar hun competenties en talenten het beste passen bij de arbeidsmarkt van de toekomst. Het is daarom van belang om de vaardigheden en competenties van de beroepsbevolking in beeld te hebben, en het onderwijsveld te stimuleren om opleidingsprogramma's op maat te maken. De huidige situatie op arbeidsmarkt maakt dat een optimale match tussen vaardigheden en vraag op de arbeidsmarkt nog niet zo eenvoudig is; maatwerk is nodig. Door het onderwijs te betrekken bij de vraag van werkgevers, worden vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar afgestemd en is het mogelijk gericht te werken aan de ontwikkeling van individuele talenten en competenties.

Ook werkgevers spelen hierin een rol: minder kijken naar functies en meer naar competenties en vaardigheden. Veel werkgevers spelen hier al op in, maar er zijn ook werkgevers die er nog geen of onvoldoende aandacht voor hebben. In dit soort situaties is het van belang om werkgevers te helpen anders naar werk te kijken. Door dit alles is een juiste match mogelijk tussen gevraagde competenties en de individuele talenten.

Wat willen we bereiken? Iedere inwoner die kan werken heeft de mogelijkheid om zich een leven lang te blijven ontwikkelen zodat hij/zij wendbaar, weerbaar en inzetbaar blijft in de veranderende arbeidsmarkt. Mensen worden gekoppeld aan het werkaanbod van werkgevers en het leeraanbod van onderwijsinstellingen, doordat vaardigheden, competenties en talenten over en weer bekend zijn en op elkaar aansluiten.

Veld III. Werk en andere vormen van participatie (Nuggers en uitkeringsgerechtigden)

Veel van onze inwoners vinden met succes een baan. Tegenwoordig hebben ze ook meer kans, door de toenemende vraag naar arbeid. Dat komt enerzijds door de aanhoudende gunstige economie en anderzijds door een groei van het aantal vacatures vanwege de vergrijzing. Soms lukt het inwoners, ondanks hun inspanningen, echter niet om aan het werk te komen of te blijven. Dat kan onder andere gelden voor niet-uitkeringsgerechtigden ('Nuggers'). Dit zijn bijvoorbeeld mensen wiens WW-uitkering na afloop van hun twee jaar werkloosheid wordt beëindigd en er geen aanspraak op een uitkering volgens de Participatiewet bestaat. Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat de partner meer verdient dan de bijstandsnorm. Ook zijn er inwoners met een uitkering vanuit de Participatiewet die het niet lukt om aan het werk te komen en te blijven. Om te voorkomen dat deze inwoners kort nadat zij werk hebben aanvaard terugvallen in de Participatiewet is goede nazorg vereist. Tevens kan (onbedoelde) discriminatie op basis van leeftijd, geslacht of afkomst, mogelijk op basis van ongefundeerde vooroordelen, een belemmering vormen om aan het werk te komen. In al deze situaties is er sprake is van een grote afstand tot de arbeidsmarkt en is extra inzet nodig om de stap te kunnen maken naar werk of andere vormen van participatie.

Een van de mogelijkheden is de inzet van ervaringsdeskundigen, of het herintroduceren van nieuwe vorm van werkervaringsplekken die uiteindelijk leiden naar regulier werk. Daarnaast zijn vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning of andere manieren om een steentje bij te dragen aan de samenleving hierbij van betekenis. Daar hoort dan natuurlijk vanzelfsprekend bij dat onze inwoners goed begeleid worden als zij vanuit de Participatiewet een tegenprestatie verrichten in de vorm van vrijwilligerswerk.

Er zijn ook inwoners die alleen in een omgeving met een permanente begeleiding kunnen werken. Ook voor hen blijven we aandacht houden en bieden we begeleiding. Dat doen we door als gemeente te participeren in een werkvoorziening, zowel ten behoeve van inwoners met een indicatie Wsw/ beschut Werk als voor werkzoekenden van wie is vastgesteld dat de loonwaarde duurzaam beperkt is vanwege de noodzaak van intensieve begeleiding. We zetten nadrukkelijk in op participatie van *alle* uitkeringsgerechtigden. Lukt dit niet, dan vragen we een bijdrage in de vorm van een tegenprestatie. Doel hiervan is inwoners te stimuleren om een 'stap op de ladder' te zetten. Tegelijkertijd leveren we hierbij maatwerk; ieder mens is immers anders en een het verrichten van een tegenprestatie moet wel haalbaar zijn voor de inwoner in kwestie.

Daarnaast zijn er jongeren die tijdig en kortstondig een steuntje in de rug kunnen gebruiken om aan de samenleving mee te doen. Het gaat erom dat we in een vroeg stadium:

- Kwetsbare jongeren weten te vinden;
- In contact komen met kwetsbare jongeren;
- (Dreigende) problemen van jongeren (weten te) signaleren, en
- Kwetsbare jongeren perspectief bieden.

Een manier om dat te bewerkstelligen is het inzetten van 'outreaching' jongerenwerk. We positioneren het jongerenwerk dicht bij de leefwereld van de kwetsbare jongeren. De outreachende aanpak verschuift daarmee van acute problemen, naar preventie en de ondersteuning en versterking van sociale netwerken van jongeren. Vanzelfsprekend is daarbij een samenwerking in de netwerkorganisatie met het Jongerenloket 2.0 dat zich op een breed spectrum richt, zoals onderwijs, jeugdhulp, Wmo en participatie.

Zoals eerder gezegd, lukt deelname aan het arbeidsproces soms niet direct en volwaardig. Als er financiële belemmeringen zijn die arbeidsparticipatie in de weg staan, dan helpen wij met onze aanpak bij schulden. Vaak betreft het dan niet alleen schuldenproblematiek, maar ook problemen op andere levensdomeinen, zoals opvoedvragen of vragen op het terrein van de zorg. Hierbij is het van belang dat er in het sociale domein één integrale benadering van klantvragen is waar (kwetsbare) inwoners terecht kunnen met complexe vragen op meerdere leefgebieden.

Door de manier waarop we procedures en protocollen hebben ingericht, is het voor inwoners vaak niet eenvoudig om foutloos onze administratieve processen te doorlopen. Een onbedoelde vergissing is dan snel gemaakt. We zorgen er ook voor dat de informatie, correspondentie en formulieren van de gemeente en van Halte Werk in begrijpelijk Nederlands zijn geschreven en voor alle Alkmaarders toegankelijk zijn. Voor inwoners die de Nederlandse taal nog onvoldoende machtig zijn zoeken we naar andere oplossingen om onze informatie te communiceren.

Als duidelijk wordt dat inwoners onze regelgeving en procedures goed begrijpen maar desalniettemin besluiten om bewust te frauderen, dan gaan we vanzelfsprekend tot handhaving over. Gemeenten zijn verplicht¹⁾ regels te stellen voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van bijstand en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet. We maken nadrukkelijk een onderscheid tussen mensen die de inlichtingenplicht bewust schenden en mensen die door onwetendheid zich per ongeluk niet aan de regels houden. Deze laatste groep verdient een coulante benadering, uiteraard binnen de grenzen van de wet. In de visie Participatie gaan we uit van een *hoogwaardige dienstverlening*. Dit houdt niet alleen goede en heldere informatievoorziening in over plichten, maar vooral over rechten, zoals voorzieningen. De dienstverlening is erop gericht te

¹⁾ Artikel 8b Participatiewet

voorkomen dat onze inwoners fouten maken bij het aanvragen van de uitkering of het doorgeven van wijzigingen. Om dit te bereiken hebben we zoveel mogelijk persoonlijk contact met de klant. Preventie is hierbij een sleutelwoord. Voor een optimale hoogwaardige dienstverlening werken we samen met relevante (keten-)partners zoals collega's binnen de gemeente, scholen, zorginstellingen, het veiligheidshuis, buurgemeenten, woningbouwverenigingen, uitvoerenden binnen het sociale domein en politie. Samenwerking met externe partijen wordt zo nodig vastgelegd in overeenkomsten of convenanten. Het Regionaal Platform Fraudebestrijding is in dit verband zo'n belangrijke samenwerkingspartner, die een goede aanvulling vormt op onze integrale aanpak, preventie en handhaving.

De inzet van werkgevers is cruciaal om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen. Daarvoor is inzicht vereist in de behoeftes van werkgevers. Bovendien moeten werkgevers worden ontzorgd. In dat kader zijn er voor hen mogelijkheden om gebruik te maken van een op maat gesneden sociale infrastructuur (jobcoaching, detachering, no risk polis, loonkostensubsidie en dergelijke). Wat betreft detachering levert de gemeente Alkmaar via de GR WNK een actieve bijdrage in de arbeidsmarktregio NHN. De intentie is deze faciliteit verder uit te bouwen volgens Breed Perspectief Participatiewet.

Wat willen we bereiken? Alle inwoners die kunnen werken maar momenteel in een uitkeringssituatie verkeren, moeten de mogelijkheid hebben en krijgen om uit deze situatie te komen. Wij helpen bij toeleiding naar werk. Financiële problemen mogen geen belemmering vormen. Lukt arbeid niet? Dan zijn andere vormen van participatie voorhanden. Ook daarbij bieden we hulp en begeleiding.

Speerpunten en resultaten

periode 2019 - 2023

De benoemde speerpunten vormen samen de Alkmaarse Participatie Agenda. In deze beleidsagenda werken we onze ambities voor de komende jaren verder uit. We doen dat op hoofdlijnen met een langetermijnperspectief (2019-2023) in de vorm van een uitvoeringsagenda die periodiek kan worden bijgesteld en geactualiseerd. Bij het bepalen van de speerpunten hebben we ons laten leiden door twee vragen: waar hebben we invloed op, en waardoor worden onze inwoners er op afzienbare termijn beter van?

Hier onder volgen per veld van ondersteuning de onderwerpen waaraan op dit moment het meeste belang wordt gehecht.

5.1 Veld I: Onderwijs en arbeidsmarkt

Speerpunten

Onderwerp	Toelichting
Ontwikkelen plan van aanpak Onderwijs en arbeidsmarkt	Voldoende gekwalificeerd personeel. De arbeidsmarkt leunt op een goed functionerend onderwijsstelsel. Bedrijven in Alkmaar hebben moeite goed gekwalificeerd personeel te vinden. Vooral in de zorg en de techniek is er een fors tekort. In een nog te ontwikkelen plan van aanpak komen we met initiatieven. Die zijn gericht op een onderwijsaanbod dat vooral inspeelt op de startkwalificatie van jongeren; op die manier dichten we de kloof tussen enerzijds de eisen van bedrijven en anderzijds de kwalificaties van de beschikbare werkzoekenden. Jongeren die hun opleiding zonder startkwalificatie verlaten moeten zorgen dat ze hun mismatch repareren en ze toch perspectief krijgen op de arbeidsmarkt.
Samenhangende aanpak jongerenhuisvesting	Een belangrijkere voorwaarde om jongeren voor onze lokale/regionale arbeidsmarkt beschikbaar te houden en dus te binden, is de aanwezigheid van geschikte en betaalbare (huur-koop)woningen. Als jongeren hun studie hebben afgerond, moeten zij kunnen wonen en werken.

Beoogd resultaat:

- Meer jongeren zijn goed toegerust om in de regio Alkmaar te werken;
- Betere aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs.

5.2 Veld II: Leven lang ontwikkelen

Speerpunten

Onderwerp	Toelichting
Ontwikkelen plan van aanpak Onderwijs en arbeidsmarkt	Voor mensen die de schoolbanken hebben verlaten en moeten om- of bijscholen, maakt de arbeidsmarkt gebruik van een goed functionerend onderwijsstelsel. Hiermee kan de kloof overbrugd worden tussen de eisen van de arbeidsmarkt en kwalificaties van arbeidskrachten (zowel zittend personeel als werkzoekenden).
Bewustwording creëren onder inwoners en publieke en private partijen rond het belang van een leven lang ontwikkelen.	Het delen van kennis en informatie leidt tot bewustwording onder werkgevers en werknemers/werkzoekenden wat betreft de benodigde talenten, vaardigheden en competenties; maar ook over de noodzaak om deze blijvend optimaal te matchen met de vraag vanuit de arbeidsmarkt.
Inzetten op competentiegericht selecteren	Het is belangrijk om in gesprek te gaan met het Werkgeversservicepunt zodat vacatures meer ingevuld worden op basis van competenties. Dit vereist dat de vaardigheden/competenties van de beroepsbevolking goed in beeld zijn gebracht.

Beoogd resultaat:

- Betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- Groter bewustzijn onder werknemers/werkzoekenden en werkgevers rond de blijvende noodzaak om werkfit te blijven.

5.3 Veld III: Werk en andere vormen van participatie (nuggers en uitkeringsgerechtigden)

Speerpunten

Onderwerp	Toelichting
Ontwikkelen plan van aanpak Onderwijs en arbeidsmarkt	De arbeidsmarkt leunt op een goed functionerend onderwijsstelsel. Dat geldt ook voor nuggers en mensen in een uitkerings situatie die hiervoor moeten om- of bijscholen. Voor niet-uitkeringsgerechtigden die willen toetreden tot de arbeidsmarkt wordt vanuit het onderwijsstelsel een gewenst passend scholingsaanbod ontwikkeld. Het onderwijs maakt zoveel mogelijk gebruik van bestaande faciliteiten.
Verhogen kwaliteit van het uitkeringsproces	Signaleringsfunctie. Een belangrijk moment is de overgang van een WW-uitkering naar een uitkering vanuit de Participatiewet. Inwoners gaan op dat moment vaak een flink stuk in inkomen naar beneden. In de praktijk ontstaan hierdoor soms financiële problemen. Uitkeringsprocedure en leefwereld inwoners. De huidige aanvraag- en wijzigingsdocumenten leiden soms onbedoeld tot vergissingen onder onze inwoners. Door onze procedures beter te laten aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners zijn dit soort vergissingen beter te voorkomen.
Verhogen kwaliteit van aanpak om naar werk te komen	Vaardigheden en competenties. Inwoners in een uitkering beschikken vaak over meer vaardigheden, talenten en competenties dan uit hun CV blijkt. Inzicht hierin is de basis om de kansen op een baan te vergroten. Kwaliteit bij begeleiding vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk als opmaat naar werk vraagt een goede begeleiding voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Onderzocht zal worden hoe dit nog verder versterkt kan worden met behulp van reeds bestaande methodieken en instrumenten. Bundelen van re-integratieactiviteiten maakt een effectievere inzet van het aanbod mogelijk. Best practices. Door kennis te delen over werkmethode die hun effectiviteit hebben bewezen kan de kwaliteit van dienstverlening omhoog. Toename werkgelegenheid. Aangaan van overeenkomsten tussen de werkvoorziening en publieke en marktpartijen voor werkzoekenden die blijvend ondersteuning nodig hebben. Vernieuwing. De structurele inzet van ervaringsdeskundigen bij arbeidstoeleiding kan leiden tot meer werkaanvaarding voor onze inwoners. De mogelijkheden hiervoor onderzoeken we voor zover het budget dat toelaat. Financiële stimulans. Om mensen met een uitkering van de Participatiewet te stimuleren weer (blijvend) aan het werk te gaan, kan het helpen hier - onder duidelijke voorwaarden - een premie tegenover te stellen. Het gaat dan om mensen die vanuit een uitkerings situatie aan het werk gaan in een nieuwe baan, of als zzp'er. Dit kan ook gelden voor inwoners met een medische urenbeperking. Ook onderzoeken we de mogelijkheden van andere vormen van premieondersteuning om mee te kunnen doen in onze samenleving. Arbeidsmarktdiscriminatie accepteren we niet. Dit willen we tegenaan door actieve voorlichting, rolmodellen en open hiring (in dienst nemen zonder sollicitatieprocedure).
Verhogen kwaliteit van aanpak van andere vormen van participatie	Outreachend jongerenwerk. Er zijn jongeren die tijdelijk een steuntje in de rug kunnen gebruiken om problemen het hoofd te bieden en weer volwaardig aan onze samenleving mee te kunnen doen. Hoe dat te bereiken, daarop zal het nog te ontwikkelen uitvoeringsprogramma "outreachend jongerenwerk" een antwoord geven. Informele zorg. Vrijwilligerswerk, mantelzorg en andere vormen om aan de samenleving een steentje bij te dragen blijven we op niveau stimuleren.
Veranderopgave Inburgering	Vanaf 2021 is de nieuw wet inburgering van kracht. Doel van deze wet is de duurzame integratie en participatie van asiel- en gezinsmigranten.
Uitvoeren van de visie Schuldhulpverlening Gemeente Alkmaar 2019 - 2023	In 2019 heeft de gemeenteraad deze visie vastgesteld. De visie Schuldhulpverlening wordt op basis van een uitvoeringsprogramma uitgewerkt.

Beoogd resultaat:

- Meer inwoners met een uitkering gaan aan het werk of leveren op een andere manier een tegenprestatie;
- Minder inwoners komen in de financiële problemen;
- Minder gevallen van uitkeringsfraude.

Uitvoeringsagenda

Als vervolg op deze visie komt er een uitvoeringsagenda. Hierin geven we aan wat we binnen welke termijn gaan doen en wat het resultaat van de acties moet zijn. Grondslag hierbij zijn de drie hierboven toegelichte velden van ondersteuning, de door ons hieruit afgeleide zes thema's en de beschreven trends.

Het gaat om:

- (1) Binden en boeien van jongeren en 'young professionals';
- (2) Arbeidsmarktontwikkelingen vragen om competentieontwikkeling van jongeren;
- (3) Arbeidsmarktontwikkelingen vragen om competentieontwikkeling van werkenden;
- (4) Meedoen naar vermogen in de Alkmaarse samenleving;
- (5) Voorkomen dat mensen in een uitzichtloze positie terecht komen;
- (6) Preventie van onbedoelde misverstanden in de uitkeringssituatie
(voor verder uitleg zie bijlage 1).

Bijlage 1 Participatie

Binden en boeien van jongeren en young professionals (starters)
Een belangrijke trend is de demografische verandering in Alkmaar: bijvoorbeeld de geleidelijke toename van het aantal nieuwe Nederlanders, de toenemende vergrijzing in Alkmaar en lichte afname van het aantal jongvolwassenen. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de beschikbaarheid van passend beroepspotentieel.
Dit vraagt onder meer om het binden en boeien van jongeren door goede opleidingsmogelijkheden,
passende huisvesting en werkgelegenheid. De demografische verandering biedt aan de andere kant ook kansen, bijvoorbeeld door het aanwenden van het onbenutte arbeidspotentieel van nieuwe Nederlanders actief te ondersteunen.
Arbeidsmarktontwikkelingen vragen om competentieontwikkeling van jongeren
De arbeidsmarkt verandert snel door onder andere digitalisering en robotisering.
De veranderde arbeidsmarkt stelt het onderwijsveld voor nieuwe uitdagingen zodat de opleiding van jongeren toekomstbestendig is. Dit vraagt naast bewustzijn van de jongeren en het onderwijsveld, ook een actieve rol van het bedrijfsleven en de overheid.
Arbeidsmarktontwikkelingen vragen om competentieontwikkeling van werkenden
Verschuivingen in de werkgelegenheid, digitalisering en robotisering vragen om andere en nieuwe vaardigheden voor de arbeidsmarkt. Dit geldt in het bijzonder voor mensen die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben.
Meedoen naar vermogen in de Alkmaarse samenleving
Door arbeid kunnen inwoners meedoen en integreren in onze samenleving. Het lukt niet iedereen (direct) en volwaardig aan het arbeidsproces deel te nemen. Een financiële stimulans kan hierbij helpen. Voor mensen waarbij dit (nog) een brug te ver is kan vrijwilligerswerk helpen. Hierdoor kunnen zij onder meer ervaring opdoen met arbeid. Dit alles vraagt inspanningen van diverse partijen.
Preventie van onbedoelde misverstanden in de uitkeringssituatie
Door de manier waarop wij onze procedures en protocollen hebben ingericht, is het voor inwoners vaak niet eenvoudig om foutloos onze administratieve processen te doorlopen. Een onbedoelde vergissing is dan snel gemaakt. We zorgen er ook voor dat de informatie, correspondentie en formulieren van de gemeente en van Halte Werk in begrijpelijk Nederlands zijn geschreven en voor alle Alkmaarders toegankelijk zijn. Wanneer inwoners frauderen gaan we vanzelfsprekend tot handhaving over.
Voorkomen dat mensen in een uitzichtloze financiële positie terecht komen
Veel Nederlanders hebben schulden, ook in Alkmaar. Niet alle schulden zijn problematisch, bijvoorbeeld een hypotheekschuld die trouw wordt voldaan. Soms hebben Alkmaarders echter schulden die zij niet meer op eigen kracht kunnen oplossen. We moeten helpen voorkomen dat mensen in een uitzichtloze financiële positie belanden. En als ze toch in zo'n situatie zijn gekomen, helpen we onze inwoners om daar weer uit te raken.